

NAŠE BEZPEČNOST NENÍ SAMOZŘEJMOST

V. národní konference

„NAŠE BEZPEČNOST NENÍ SAMOZŘEJMOST“

Nová galerie Pražského hradu

1. listopadu 2018

BEZPEČNOSTNÍ KONFERENCE K VÝROČÍ 100 LET OD ZALOŽENÍ ČESKOSLOVENSKA
 POD ZÁŠTITOU VICEPREMIÉRA A MINISTRA VNITRA JANA HAMÁČKA
 A MINISTRA OBRANY LUBOMÍRA METNARA

PROGRAM

- 09.00 Registrace účastníků
- 09.45 Zahájení konference – úvodní slovo předsedy Jagello 2000 Zbyňka Pavlačíka
 Zdravice prezidenta – přečte Rudolf Jindrák, ředitel Odboru zahraničního, Kancelář prezidenta republiky
- 09.50 **Panel 1 / Vliv geopolitiky na historii a bezpečnost Československa**
Moderátor: Martin Povejšil, Ministerstvo zahraničních věcí ČR
 Martin Kovář, ředitel Ústavu světových dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze,
 prorektor pro vnější vztahy, Univerzita Karlova v Praze
 Břetislav Dančák, děkan, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
 Michael Romancov, politický geograf, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze
 arm. gen. Petr Pavel, bývalý předseda Vojenského výboru NATO, bývalý náčelník Generálního štábu AČR
- 11.10 Přestávka na občerstvení
- 11.40 **Panel 2 / Vztah svoboda-bezpečnost-ekonomická prosperita**
Moderátor: Jan Havránek, poradce, Kancelář generálního tajemníka NATO
 arm. gen. Aleš Opata, náčelník Generálního štábu Armády ČR
 Miroslav Zámečník, hlavní ekonomický komentátor týdeníku Euro, ekonomický analytik České
 bankovní asociace
 plk. Vladan Holcner, Univerzita obrany
- 12.50 Přestávka na oběd
- 14.00 **Key note: genmjr. Jair Golan**, bývalý zástupce náčelníka generálního štábu Izraelských
 obranných sil
Uvede: Tomáš Pojar, prorektor, Vysoká škola CEVRO Institut
- 14.25 Vystoupení ministra obrany Lubomíra Metnara a ministra zahraničních věcí Tomáše Petříčka
Uvede: Zbyněk Pavlačík, předseda Jagello 2000
- 14.45 **Panel 3 / Politická debata**
Moderátor: Tomáš Pojar, prorektor, Vysoká škola CEVRO Institut
Shrnutí dopolední expertní diskuze: arm. gen. v zál. Jiří Šedivý
 Andrej Babiš, předseda ANO
 Ivan Bartoš, předseda České pirátské strany
 Pavel Bělobrádek, předseda KDU-ČSL
 Petr Fiala, předseda ODS
 Vojtěch Filip, předseda KSČM
 Petr Gazdík, předseda STAN
 Jan Hamáček, předseda ČSSD (TBC)
 Tomio Okamura, předseda SPD
 Jiří Pospíšil, předseda TOP 09
- 16.45 Závěrečné slovo a ukončení konference
- 16.50 Číše vína pro účastníky konference pod záštitou vicepremiéra a ministra vnitra Jana Hamáčka
- 18.00 Konec

VÁŽENÍ ČTENÁŘI A ÚČASTNÍCI KONFERENCE,

mám radost, že se nám společně s ČTK podařilo připravit publikaci reflektující 100 let historie Československa z bezpečnostní perspektivy. ČTK, jako jediné české nepřetržitě existující médium, má za uplynulých sto let ve svých archivech bohaté zdroje informací. Díky této spolupráci tak účastníci páté národní konference Naše bezpečnost není samozřejmost získávají tuto unikátní publikaci.

Na titulní stranu jsme záměrně umístili postavy dvou československých hrdinů – Jana Kubiše a Josefa Gabčíka, kteří společně s plakátem Vojtěcha Preissiga snad nejlépe ze všech osobností ztělesňují ideu této konference.

Existence Československa je doslova záramována konflikty. Samostatný stát vznikl na konci první světové války, aby jeho existenci ukončil přibližující se druhý světový konflikt. A až konec studené války umožnil vznik samostatné, demokratické České republiky.

Pokud sečteme délky jednotlivých historických období za uplynulých sto let, tak nám vyjde, že Češi strávili v průměru každý druhý den v totalitním režimu a téměř každý třetí den v okupaci.

Události mezi lety 1938 a 1968 jednoznačně prokázaly, že naše bezpečnost v uplynulých 100 letech rozhodně bohužel nebyla samozřejmostí.

Stávajících devětadvacet polistopadových let nezávislosti, bezkonfliktního stavu a současně demokracie, svobody a ekonomické prosperity je zcela výjimečných nejen z perspektivy uplynulých sta let, ale rovněž z perspektivy českých novověkých dějin.

Občas zapomínáme na časy, kdy vyřešení bezpečnostních problémů bylo naopak nejvyšší celospolečenskou prioritou a kdy Češi a Slováci za obnovení nezávislosti a svobody museli přinášet nejvyšší oběti. Možná bychom si měli častěji připomínat, že československé ozbrojené jednotky vznikly dříve nežli samostatné Československo a velmi významně před sto lety přispěly ke snahám o vyhlášení nezávislosti. Bez operace Anthropoid by zase anulace mnichovské dohody, neboli obnovení předválečných československých hranic, možná neproběhla už v roce 1942.

Dnes si, na rozdíl od zmíněných prvních listopadových dnů let 1938, 1948 a 1968, můžeme užívat komfortu nejvyššího bezpečnostního zajištění v našich moderních dějinách a nemusíme řešit situace, kterým byli vystaveni naši předchůdci ve zmíněných "osmičkových" letech.

Nemůžeme však konstatovat, že by se bezpečnostní prostředí zlepšovalo a byly před námi pouze roky „míru a hojnosti“.

Přesto je konstantní mantrou uplynulých let růst HDP. Letošní konferenci jsme proto koncipovali poněkud netradičně a do expertního programu zařadili příspěvky reflektující vztah mezi bezpečností a ekonomikou.

Na závěr bych chtěl popřát našim eventuálním následovníkům, organizátorům případné bezpečnostní konference připadající na 1. listopad 2118, aby zkušenosti z let 1938, 1948 a 1968 nebyly rozšířeny o další podobné dějinné události.

Děkuji všem partnerům konference, Ministerstvu obrany České republiky, společností Aero Vodochody Aerospace, BAE Systems, Bell, Česká zbrojovka a SATUM a rovněž Ministerstvu vnitra České republiky a NATO Public Diplomacy Division.

Zbyněk Pavlačík
CEO a spoluzakladatel Jagello 2000

NEBYLA TO SAMOZŘEJMOST. DĚKUJEME!

Historicky první zpráva Československé tiskové kanceláře, předchůdkyně dnešní České tiskové kanceláře, z 28. října 1918 není svým obsahem nijak monumentální, píše dlouholetý zpravodaj a manažer ČTK Jan Stejskal ve své knize Zprávy z českého století. V Národní politice vyšla týž den takto: „Československá tisková kancelář oznamuje: Zítřka o 5. hod. odpo. koná plenum Národního výboru schůzi v Grégrově sále v Obecním domě.“

I tak ČTK od samého počátku k republice prostě patří. „ČTK je zřejmě jediná z dosud existujících institucí, která byla založena ve stejný den jako Československá republika. Jsme na to pochopitelně velice hrdí. A je tedy pro nás přirozené připomínat si 100. narozeniny ČTK a Československa společně,“ říká generální ředitel agentury Jiří Majstr.

Také proto se ČTK stala hrdým partnerem publikace a konference Naše bezpečnost není samozřejmost. Název plně vystihuje podstatu stoleté historie republiky i současné situace v Evropě i ve světě. Autoři využili bohaté databáze fotografií, dobových textů v původním znění a doplnili je vlastními články.

Když se před námi zobrazují ony nelehké momenty, které museli naši předkové za sto let řešit, uvědomíme si, jakou úctu ke generacím Masaryka, Kubiše, Píky, Svobody, Palacha, Havla a dalších musíme projevovat. Nebyla to samozřejmost, že jsme v roce 2018 svobodnou a bezpečnou zemí. Děkuje!

Jaroslav Kábele
ředitel strategie
a rozvoje ČTK

Petr Pavel:

Jsme tak silní, jak silná je Aliance

Naší snahou by mělo být, aby Severoatlantická aliance jako celek byla silná. Pak se můžeme spolehnout, že i naše obrana bude silná a spolehlivá, říká uznávaný generál.

Kam jsme se dostali za 100 let od vzniku samostatné Československé republiky?

Netroufnu si hodnotit celých sto let. Když zvážím hlavní bezpečnostní katastrofy, které nás potkaly, tak je dnešek bezprecedentně nejbezpečnějším obdobím, ve kterém jsme kdy žili. Vstup do NATO ukotvil Českou republiku v systému, na který se může spolehnout. Z pohledu armády to i přes období snižování rozpočtů byla doba růstu profesionality, zkušeností, povědomí o tradicích a důvěryhodnosti.

Byl Mnichov 1938 v naší dosavadní historii tou nejtragičtější bezpečnostní ranou, kterou jsme kdy schytali?

Kdybych měl hodnotit události v nějakém pořadí, které pro nás znamenaly skutečně

důvodů a začali jsme žít realitou. Zrada spojenců pak byla trochu naší vlastní vnitřní náplastí, že jsme se rozhodli nebránit se. Rozhodně ale toto období mělo za následek, že jsme se naučili přizpůsobovat, spíše se s realitou vypořádávat, než se jí postavit.

Česko asi nikdy v historii nebylo tak bohaté a bezpečné jako dnes, přitom vůle bránit tuto zemi mezi lidmi se zdá být poměrně nízká, je to tak?

Souvisí to spolu. Vždy v historii, když nějaká společnost žila v bezpečí, blahobytu a pohodě, tak se přestala starat. Začala bezpečí považovat za naprosto přirozenou součást života. U nás nyní tak trochu žijeme ve skleníku, protože problémy, které

byla silná. Pak se můžeme spolehnout, že i naše obrana bude silná a spolehlivá. Chceme-li po ostatních, aby plnili svůj díl, tak bychom měli udělat všechno proto, abychom ho my splnili na prvním místě. Být příkladem a požadovat to i po ostatních. Všechno začíná u nás samotných. Pokud na národní úrovni přijmeme realistické plány, podložené realistickým rozpočtem a budeme je skutečně naplňovat, tak je to tím nejlepším, co pro naši obranu můžeme udělat.

Přesto, není 24 tisíc profesionálních vojáků v české armádě k teritoriální obraně poněkud málo?

Termín teritoriální obrana by naznačoval, že budeme bránit republiku jen na našich hranicích. Musíme si zvyknout na myšlenku, že dokud jsme součástí Aliance, budeme bránit Alianci jako celek. Ze všech stran jsme obklopeni spojenci, takže by obrana Aliance nejspíš začínala daleko od našich hranic.

Naše armáda je k počtu obyvatel skutečně poměrně malá. Na druhou stranu má smysl poměřovat počet vojáků tím, jaká jsou bezpečnostní rizika a hrozby, a s tím, jaké závazky a úkoly má armáda plnit. Pokud chceme v horizontu pár let naplnit armádu na nějakých 30 tisících a vybavit ji moderní technikou, tak bude schopná všechny současné i budoucí úkoly splnit.

Kam by se měla česká bezpečnostní politika ubírat v následujících letech?

Bezpečnosti jako celku se příliš koordinované pozornosti nevěnuje. Stále ještě vnímáme bezpečnost v tom vertikálním chápání, jako vnější a vnitřní bezpečnost. A tomu odpovídá i struktura orgánů včetně krizového řízení. Ale hrozby se vyvíjejí, hranice mezi vnějším a vnitřním ohrožením se smývá, hrozby splývají,

Národní bezpečnost je třeba řešit jako jeden velký propojený celek. Zároveň je nutné posuzovat mnoho dalších kritérií, od ekonomických, přes dopravní, zdravotní a geografické až po demografické aspekty.

tvrdý úder, tak je Mnichov na prvním místě a srpen 1968 na druhém. Tyto dvě události znamenaly obrovské ponížení, ztrátu nadějí a následné přizpůsobení se realitě. Stálo nás to spoustu národní hrdosti a sebevědomí a řekl bych i některých dobrých vlastností. Z naší stoleté historie vyskakují jako černé fleky na duši našeho národa.

Myslíte, že to je právě ten důvod, proč tak nějak nevěříme spojenectvím?

Do určité míry ano. Ale na druhou stranu si trůfám tvrdit, že ta „zrada“ spojenců je tak trochu i omluvou pro nás, že jsme se nebránili. Spojenci preferovali odstoupení Sudet a „mír“ s Hitlerem, i když to bylo krátkozraké a ve Francii i v Británii vůči tomu byla i poměrně silná opozice. Přesto jsme se mohli zachovat jako suverénní stát. Neudělali jsme to z mnoha různých

nám sice nejsou geograficky příliš vzdáleny, se České republice zatím vyhýbají. A to může vyvolávat falešný pocit bezpečí. Že problémy, které vidáme v televizi, se nás netýkají. Bohužel se nás týkají bytostně.

Že se nám zatím vyhýbají, je spíše souhrou šťastných okolností než zákonitostí. Řada lidí se snaží na rizika upozorňovat, snaží se nějak vyburcovat veřejné mínění z letargie a uspokojení. Bohužel jsou naopak považováni za šířitele poplašných zpráv. Taková atmosféra je pro nás potenciálně nebezpečná. Až se k nám dostanou některé problémy, které nás reálně obklopují, nebudeme na ně mentálně ani jinak připraveni.

Jak silní jsme?

Jsme tak silní, jak je silná Aliance. Naší snahou by mělo být, aby Aliance jako celek

Petr Pavel

V současnosti radí náčelníkovi Generálního štábu Armády České republiky. Ke konci listopadu odejde do důchodu, chystá se stát angažovaným občanem. Od června 2015 do července 2018 zastával post šéfa nejvyššího vojenského orgánu Severoatlantické aliance. Do funkce byl zvolen jako první zástupce z východoevropských členských zemí Aliance. V době, kdy vedl Vojenský výbor NATO, převzal jedno z nejvyšších amerických vojenských vyznamenání Řád Záslužná legie (Legion of Merit). Předtím působil jako náčelník generálního štábu české armády. Začátkem 90. let na sebe upozornil v misi UNPROFOR v Chorvatsku, když jeho jednotka osvobodila skupinu francouzských vojáků uvězněných mezi bojujícími stranami. Za tento čin dostal francouzský Řád Čestné legie a českou medaili Za hrdinství.

případně se uplatňují kombinovaně. Proto je třeba bezpečnost řešit jako jeden velký propojený celek a zároveň posuzovat mnoho dalších kritérií, která jsme dříve v souvislosti s obranou příliš neřešili. Od ekonomických, přes dopravní, zdravotní a geografické až po demografické aspekty. Ty všechny mají a budou mít vliv, jak se případné krize, ať už tradiční nebo hybridní, budou vyvíjet. Náš bezpečnostní systém by se měl adaptovat k větší mezi-resortní koordinaci, aby byl schopen řešit krize jakéhokoliv druhu, které mohou být kombinací migračních tlaků, kybernetických útoků, vnitřních nepokojů až po

standardní konvenční ohrožení vojenskou silou. Všechny prvky musí být nastaveny tak, aby spolu komunikovaly a fungovaly jako integrované prostředí.

Jak bude vypadat Evropa za 20 let?

Lze realisticky očekávat, že na Evropu budou i v budoucnu cílit migrační tlaky. Způsobeny budou nejen nestabilitou, ale také demografickými a klimatickými změnami. Těžko se jim vyhneme a trendy se spíše zhorší, než zlepší. Nedá se ani očekávat rychlá změna k lepšímu, pokud jde o Rusko. Zatím nedělá kroky k liberalizaci ekonomiky či společenského uspořádání. Je jen otázkou času, kdy a jakým směrem je Rusko začne řešit. V minulosti to většinou bylo tak, že pokud se ruské vedení dostalo pod velký domácí tlak, řešení hledalo nějakým externím nástrojem. Viz Gruzie nebo Ukrajina. Rusko zůstane pro Evropu rizikovým faktorem a musíme s ním počítat. Dalším rizikem může být růst sebevědomí Číny jako světového hráče, což povede k rostoucím tlakům. Ty se v rámci globalizace snadno mohou promítnout i u nás.

A hrozby, kterým budeme muset umět čelit? Nejsme už dávno v takové latentní, skryté válce?

Připomenu například známou Gerasimovu doktrínu z roku 2013. Ta hovoří

o kontinuálním konfliktu. Nevnímá období odděleně jako my, tedy mír, krizi a válku.

Naši historii považuje za nepřetržitý konflikt, kde se pouze mění prostředky a intenzita. Z tohoto pohledu jsme tedy, když ne v konfliktu, tak v konfrontaci. Ta je spíše zatím názorová a omezená na nevojenské nástroje. Takové konfrontační prostředí může ale kdykoliv přerůst ve skutečný konflikt s použitím ozbrojeného násilí. Tomu se musíme snažit předejít efektivním odstrašením i vůlí ke smysluplnému dialogu.

Jakou roli bude hrát takzvaná privatizace konfliktů, kterou vidíme třeba v případě Wagnerovy skupiny v Sýrii nebo na Ukrajině? Na americké straně máme zase pověstný Blackwater, který také nezanihl s koncem války v Iráku...

Je to fenomén dneška. A nejen množstvím bezpečnostních agentur. Budeme svědky takových tlaků. Pro některé vlády bude pohodlnější využít privátní bezpečnostní aktéry. Na druhou stranu je faktem, že tyto privátní aktéry nemohou vlády plnohodnotně kontrolovat. To je stinná stránka, kterou si politici uvědomují. Masovější privatizaci bezpečnosti tak bude bránit nejen nedostatek politického řízení a kontroly, ale i fakt, že se jejich akce často vymykají pravidlům a principům, podle kterých by se konflikty měly vést. ■

1918–1930

VZNIK REPUBLIKY, BOJ O SLOVENSKO, VÁLKA S POLSKEM

JAK ŠEL ČAS

PRESIDENT VE VLASTI

20. prosince 1918 – V pravdě triumfální byl vjezd našeho presidenta na půdu naší, jím osvobozené vlasti československé republiky. Ale nejen na půdě naší, nýbrž již na své cestě cizinou projížděl president dr. Masaryk jako suverén československé republiky, jemuž také vzdávány všechny příslušné pocty, odpovídající jeho prestiži.

ČTK

SPOJME RUCE!

4. května 1919 – Celý národ přijal první máj za svátek na oslavu práce. Neboť český národ jest národem pracovníků o velkém díle. První máj znamená čas, kdy příroda počíná své tvůrčí dílo. Básník oslavil první máj jako čas lásky. Svátek práce nemá zatlačiti, nýbrž doplnili svátek lásky, poněvadž žádné dílo neuskuteční se bez lásky.

Večerní České slovo

POLITICKÁ AGITACE

10. března 1920 – Brněnská „Rovnost“ otiskuje důvěrný rozkaz bratislavského velitele, plukovníka Brauna k důstojnictvu, v němž se upozorňuje, že v jednotlivých vojenských oddílech vyskytli se placení důvěrníci komunistické strany, kteří propagují mezi mužstvem. Pluk. Braun vybízí dále důstojnictvo, aby se stýkalo a pracovalo s mužstvem, skoumalo jeho tužby, získalo jeho oblibu a rozpravilo s ním o vlasti. Tedy věci zcela pochopitelné, v zájmu vojska a republiky. „Rovnost“ se však pohoršuje nad tímto novým prostředkem k agitování a obviňuje z něho Bohdana Pavlů a gen. Gajdu.

Lidové noviny

Z PODROBNOSTÍ BRANNÉHO ZÁKONA

19. března 1920 – Národní shromáždění na zvláštní schůzi bez debaty schválilo vládní návrh branného zákona republiky čs.... Bude pouze jediná československá armáda skládající se z příslušníků jednak presenční služby, jednak z příslušníků v záloze. Nebude tedy zvláštních útvarů domobraneckých, nebude náhradní zálohy ani evidence zálohy. Branná povinnost počíná se rokem, v němž občan dosáhne 20. roku, a přestává rokem, v němž končí 50. rok věku. Pravidelná presenční služba trvá 14 měsíců.

ČTK

Bez odvahy a obětování legionářů by Československo nevzniklo

Československá republika, která se zrodila v říjnu 1918 na troskách rakousko-uherské monarchie, vděčila za svůj vznik nejen diplomatickému nasazení Tomáše Garrigua Masaryka, Edvarda Beneše nebo Milana Rastislava Štefánika, nýbrž také odvaze a odhodlání desetitisíců legionářů.

Bez československého vojska, které statečně bojovalo na straně dohodových mocností ve Francii, Itálii a zejména Rusku, by byla cesta k mezinárodnímu uznání nové republiky mnohem složitější. Legionáři, kterých za války sloužilo v italských, francouzských a ruských uniformách přes sto tisíc, se pak během první republiky stali oporou nového státu a důležitou součástí legendy o boji za obnovení samostatnosti. Muži s legionářskou zkušeností tvořili základ generálského sboru československé armády, o hlubokém vztahu prezidenta Masaryka a prvorepublikové elity k příslušníkům zahraničního vojska svědčí i to, že čestná stráž Pražského hradu oblékala legionářské stejnokroje.

Historie legií se začala psát už krátce po vypuknutí války v Rusku, kde 12. srpna 1914 vznikla se souhlasem carských úřadů takzvaná Česká družina, tvořená krajanů. Její příslušníci tvořili u ruských jednotek malé výzvedné skupiny, kromě toho získávali informace od zajatců a také se snažili přimět české a slovenské vojáky v rakouských uniformách přejít na ruskou stranu. Právě díky verbování zajatců se později počet legionářů v Rusku vyšplhal na 70 tisíc.

Právě ruské legie byly nejpočetnějším československým vojskem, uznání si jejich příslušníci vydobyli v bitvě u Zborova v létě roku 1917. Odvaha, kterou tam vojáci ukázali, se stala základem prvorepublikové legionářské legendy. Pro diplomatická jednání Beneše a Masaryka hrálo ovšem mnohem větší roli to, že během roku 1918 ovládli čeští a slovenští vojáci velkou část

Ve Francii vznikla první československá jednotka, rota Nazdar, už v srpnu 1914.

Sibiře a stali se důležitým faktorem v boji proti bolševikům.

Po převzetí moci bolševiky v říjnu 1917 se situace legií zkomplikovala a část vojáků podlehla rudé propagandě, avšak většina zůstala věrná velitelům. Zároveň byli unaveni boji a toužili po návratu do vlasti. Cesta domů se definitivně otevřela až po uzavření příměří v únoru 1920, poslední z 50 tisíc vojáků dopravovaných po moři z Vladivostoku přes téměř celou zeměkouli se vrátili domů až v listopadu 1920. Ruská anabáze stála život čtyř tisíc legionářů.

Ve Francii vznikla první československá jednotka, rota Nazdar, už v srpnu 1914. Po bitvě u Arrasu v květnu 1915 ale

fakticky přestala existovat a až koncem roku 1917 se začala rodit Československá střelecká brigáda. Jejich zhruba 10 tisíc mužů se rekrutovalo z legionářů přepravených z Ruska, amerických krajanů nebo vojáků českého původu ze srbské fronty. Brigáda se v září a říjnu 1918 zapojila do těžkých bojů na francouzsko-německé frontě. Ve Francii padlo přes šest stovek legionářů.

V Itálii vznikl československý sbor v lednu 1917 a do tří měsíců měl na 1500 členů. V dubnu 1918 podepsal Štefánik smlouvu mezi italskou vládou a Československou národní radou o formování jednotek, která bývá označována jako první uznání budoucího Československa ze strany dohodových mocností. Legie se zúčastnily střetů na italské frontě, kde přitom často bojovaly proti Čechům v rakouských uniformách. Z asi 20 tisíc legionářů jich přes 350 padlo a 55 bylo zajato a popraveno Rakušany. Legionáři, jimž Československo pravidelně vzdávalo hold, tvořili zlomek ze všech Čechů a Slováků, kteří zasáhli do války. Prakticky v každé české vsi stojí pomníčky na památku padlých, z nichž valná většina zemřela v řadách císařské armády. Odhaduje se, že z českých zemí bylo během celého konfliktu odvedeno kolem 1,4 milionu mužů, z nichž se desetina nevrátila. Na jednoho mrtvého legionáře tak připadá 30 mužů, kteří padli „za císaře pána“.

Mladý stát musel hned bojovat o své hranice

Říjen 1918 přinesl v Praze a poté v dalších městech vyhlášení československého státu, jenže nová moc se v řadě oblastí prosazovala pomalu a velkou část území republiky bylo teprve potřeba vybojovat. Například Němci, žijící po staletí v pohraničí českého království, vyhlásili na podzim 1918 čtyři různé provincie, jež usilovaly o spojení se sousedním Rakouskem či Německem.

Pod kontrolu pražské vlády se Cheb, Most, Ústí nad Labem, Liberec, Opava či Znojmo dostaly až v prosinci po nasazení narychlo ustaveného vojska. Vše se

většinou obešlo bez krveprolití, přesto ale zahynulo na obou stranách několik desítek lidí. Smutnou ouverturou rebelie českých Němců se stal 4. březen 1919, kdy po střelbě vojáků do demonstrantů, požadujících možnost volit do rakouského parlamentu, zahynulo pět desítek lidí. Mnohem více obětí měly dvě války, které mladé Československo svedlo s Polskem a zejména s Maďarskem.

Sedmidenní československo-polský střet o území Těšínska si v lednu 1919 vyžádal pět desítek padlých Čechoslováků a přes 90 mrtvých Poláků a nakonec vedl k rozdělení tohoto historického území

mezi oba státy. Nadlouho též poznamenal vzájemné vztahy mezi Prahou a Varšavou, což se projevilo i na podzim 1938.

S polskými vojáky se Masarykova republika nakrátko střetla i na Slovensku, mnohem výraznější byl konflikt na jihu někdejších Horních Uher. Začátkem roku 1919 italská legionáři ustavovali čs. moc a později se zapojili i do války proti bolševické Maďarské republice rad, jejíž vojska koncem jara téhož roku obsadila značnou část Slovenska. Boje, které trvaly do července 1919, si mezi československými vojáky vyžádaly téměř tisícovku padlých.

PAMÁTKA NA HRDINSTVÍ

2. července 1922 – V sobotu byla vložena do zdi Staroměstské radnice prst z bojišť celého světa, aby památka na hrdinství českých dětí vyvážila památku na porážku bělohorskou, aby památka na odboj vyvážila památku na popravu, aby k desce pohany přišla deska slávy. A pohřben tu neznámý voják od Zborova, aby bylo zdůrazněno, že osvobození národa je dílem neznámých a obětavých, těch předně, kteří život nabídli a dali.

Národní listy

ČESKOSLOVENSKÝ TANK

12. dubna 1925 – Aby získalo pro bezpečnost republiky aspoň nejnütnější počet moderních bojových pomůcek, vypsallo ministerstvo národní obrany v roce 1924 soutěž na konstrukci vhodného vojenského housenkového traktoru. První cenu v soutěži získala „Praga“, která podle svých dlouholetých zkušeností nejen ve stavbě osobních a nákladních automobilů, nýbrž hlavně motorových pluhů zkonstruovala československý tank, který nejenže vyhověl podmínkám M.N.O. kladeným, ale předčil svými výhodami tanky zahraniční.

Národní listy

STŘELNICE V BRDECH

21. února 1926 – Ministerská rada zabývala se ve své poslední schůzi mimo jiné i otázkou střelnice v Brdech. Jak známo, trvalá vojenská správa na přeložení do brdských lesů přes četné stížnosti a stanovisko to zastává dosud. Jen po stránce krajinné a památkové vojenská práva je ochotna činit ústupky, nikoli však co do záměny celého terénu.

Nová doba

POHŘEB ŠTÁBNÍHO KAPITÁNA MALKOVSKÉHO

10. června 1930 – Dnes o 13. hodině byly převezeny ostatky štábního kapitána Malkovského z karlovarské márnice do Benešova, rodiště zesnulého letce, za přítomnosti okresního hejtmána dra Patočky, policejního rady dra Votavy, zástupců místní skupiny Masarykovy letecké ligy, roty pomocného zdravotnictva ze zdejšího vojenského léčebného ústavu a četného obecnstva. Kovová rakev, zdobená přečetnými věnci a kyticemi, byla uložena do pohřebního automobilu, který se dal v pomalý pohyb.

ČTK

NOVÉ TYPY NAŠICH LETOUNŮ

11. září 1933 – Zatímco se vznesla krásná žlutá koule balonu „Prof. Zenker“, vzlétlo na letišti (v Kbelech, pozn. red.) několik t. zv. „prototypů“, t. j. letounů, které jsou prozatím v jednom, nebo málo exemplářích a znamenají nejnovější výrobky našich továren. Byly to letouny A-100 (Aero), dálkozvědný a lehký bombardovací, řízený čet. v zál. Vnukem, stíhačky E-44 (výrobek českomoravské Kolben-Daněk), B-534 (Avia-škoda) a nová dopravní limusina Avia škoda, Avia 51, kterou pilotoval čet. Kočí.

Národní listy

VŠEOBECNÁ BRANNÁ POVINNOST V NĚMECKU

16. března 1935 – Říšský kancléř Hitler přerušil včera odpoledne svoji zdravotní dovolenou a vrátil se do Berlína. Během včerejšího večera k sobě povolal řadu členů říšského kabinetu. Vzhledem k těmto poradám byla na 1 hodinu u dnešního dopoledne svolána ministerská rada. V této ministerské radě bylo učiněno rozhodnutí o svolání a zákonu o všeobecní branné povinnosti. Říšský kancléř Hitler se zítra v poledne zúčastní slavnosti za mrtvé ve Státní opeře, načež opět odjede do Mnichova na svou zdravotní dovolenou.

Národní listy

PRVNÍ PRESIDENT ČSL. REPUBLIKY T. G. MASARYK DOBOJOVAL SVŮJ ŽIVOTNÍ BOJ DNES O 3 H. 29 M.

14. září 1937 – T. G. Masaryk dokonil k velkému smutku celého státu a širě ciziny, která v něm ctíla velkého učence a bojovníka za lepší příští všeho pokolení lidského. Smutek se rozprostírá po celé naší zemi, která si uvědomuje příliš živě, jaká jedinečná osobnost odchází z našeho národního a státního života. Skláníme s v prvních chvílích velikého zármutku nad mrtvým tělem Masarykovým a v pohnutí se s ním loučíme uvědomí, že duše Masarykova zůstane s námi. Tímto okamžikem začíná státní smutek. Podrobné informace o pohřbu budou v nejbližších hodinách sděleny vládou.

Národní politika

1933–1938

NÁSTUP HITLERA K MOCI, MNICHOV, PROTEKTORÁT

Rozbití Československa patřilo k prioritám Adolfa Hitlera

Masarykovské Československo bylo mezi světovými válkami považované za ostrov demokracie ve střední Evropě, zejména ve srovnání se svými sousedy – autoritativními politiky ovládaným Polskem, horthyovským Maďarskem a zejména Německem, kde se v roce 1933 dostal k moci Adolf Hitler. Republika, kde poté našla útočiště řada lidí pronásledovaných hitlerovským režimem, byla německému vůdci trnem v oku.

„Československo musí zmizet z mapy,“ tvrdil Hitler, který ve svém snažení vsadil na německy mluvící menšinu, jejíž značná část nebyla od října 1918 spokojená se svým postavením v novém státě. Tři miliony Němců, žijících převážně v českém pohraničí, tvořily v té době pětinu obyvatel Československa.

Němečtí obyvatelé se těšili určité míře autonomie, například v okresech s alespoň pětinoým zastoupením mohli s úřady komunikovat německy. Většinově také volili vlastní politické strany, až do hospodářské krize šlo zejména o sociální nebo křesťanské demokraty. Začátkem 30. let se však českoslovenští Němci začali radikalizovat.

Konrád Henlein (*na snímku*) i další nacističtí vůdci jejich nespokojenosti s hospodářskou a sociální situací využili. Henleinem vedená Sudetoněmecká

Henleinem vedená Sudetoněmecká strana (SdP) zvítězila v květnu 1935 v československých volbách, těsně druzí agrárníci měli nakonec o jednoho poslance více.

vlastenecká fronta, která se v roce 1935 přeměnila na Sudetoněmeckou stranu (SdP), v květnu 1935 zvítězila v československých volbách, třebaže těsně druzí agrárníci měli o jednoho poslance více. Henleinovcům se podařilo v masivní předvolební kampani, z části financované z Berlína, pojmenovat problémy německé menšiny a SdP se pro ně stala se nositelkou nadějí na změnu. Henlein si navíc dával pozor, aby strana nepůsobila protistátně. V kabinetu ale SdP nakonec chyběla, protože premiér Jan Malypetr nevěřil její tvrzení o loajalitě.

V dalších třech letech útoky henlei-

novců vůči Československu přibývaly, v souladu s instrukcemi z Německa používala strana taktiku stupňování požadavků. Krize kulminovala v půli září 1938, kdy se německá menšina pokusila v pohraničí o puč. Ten však potlačila armáda. Po jejím zásahu Henlein uprchl do Německa.

Hitler začal jako jediné východisko prosazovat postoupení území s více než polovinou německého obyvatelstva, s čímž nakonec po nátlaku britského a francouzského vyslance souhlasila i vláda v Praze. Nový kabinet vedený generálem Janem Syrovým vyhlásil 23. září 1938 všeobecnou mobilizaci. Celonárodní odhodlání postavit se hrozbě zastavila mnichovská dohoda, podepsaná v noci na 30. září představiteli Británie, Francie, Itálie a Německa, která plně akceptovala německé požadavky.

Odhodlání statisiců Čechů a Slováků bránit svou vlast tak přišlo vniveč, do 10. října 1938 skončil zábor pohraničí a následovalo půl roku agónie okleštěného státu. Ke slovu přišly autoritářské tendence a volání Slováků: v rychlém sledu byl 14. března 1939 vyhlášen Slovenský stát, ve stejnou dobu začalo Maďarsko s okupací Podkarpatské Rusi. A 15. března 1939 vstoupila německá vojska na zbylé území republiky. Vznikl Protektorát Čechy a Morava.

Československé opevnění nedostalo šanci ukázat svou sílu

Československá republika byla v polovině 30. let obklopena nepřátelsky naladěnými státy s vesměs početnějšími armádami, i proto si vrchní velení branné moci vzalo za vzor spojeneckou Francii. V roce 1934 zahájilo ambiciózní program budování pohraničního opevnění. Dělostřelecké pevnosti, pěchotní sruby a početné lehké objekty známé jako řopíky měly v případě války zadržet případného útočníka a poskytnout dostatek času pro příchod spojenců.

Hlavní pás opevnění vyrostl mezi roky 1935 až 1938 podél československo-německé hranice. Z plánované výstavby více než 1200 těžkých a 15 500 lehkých bunkrů se do Mnichovské dohody stačilo postavit pouze 226 těžkých a přibližně dvě třetiny menších objektů.

Po odstoupení pohraničí jich většina skončila bez boje v německých rukou.

Celé kupole a děla odvezli Němci na Západ, část bunkrů zalili betonem. Většina objektů válku přečkala. Ještě dnes se v České republice nachází 7000 prvorepublikových bunkrů, z nichž mnohé fungují jako muzea. První dvě expozice vznikly koncem 60. let ve východních Čechách: v Orlických horách je to tvrz Hanička, nedaleko Náchoda část nedokončené dělostřelecké tvrže Dobrošov. Další objekty se otevřely po roce 1989.

Dodnes se spekuluje o tom, zda mohl pevnostní systém obstát v boji s moderní pohyblivou armádou. Například francouzská Maginotova linie byla dlouhá léta považována za zbytečné monstrum. V posledních letech se ale objevují hlasy, které řetěz obranných staveb nezavrhují.

JAK ŠEL ČAS

PADESÁT TISÍC ŘÍŠSKÝCH VOJÁKŮ V RAKOUSKU

12. března 1938 – Německá tisková kancelář oznamuje: počínajíc 5 hod. 30 min., překročily německé oddíly, které si vyžádal rakouský spolkový kancléř dr. Seyss-Inquart, rakouskou hranici u Schaerdingu pobíže Pasova. Obyvatelstvo německé vojíny srdečně pozdravovalo.

ČTK

DOPIS Odstupujícího PRESIDENTA PŘEDSEDOVI VLÁDY GENERÁLU SYROVÉMU

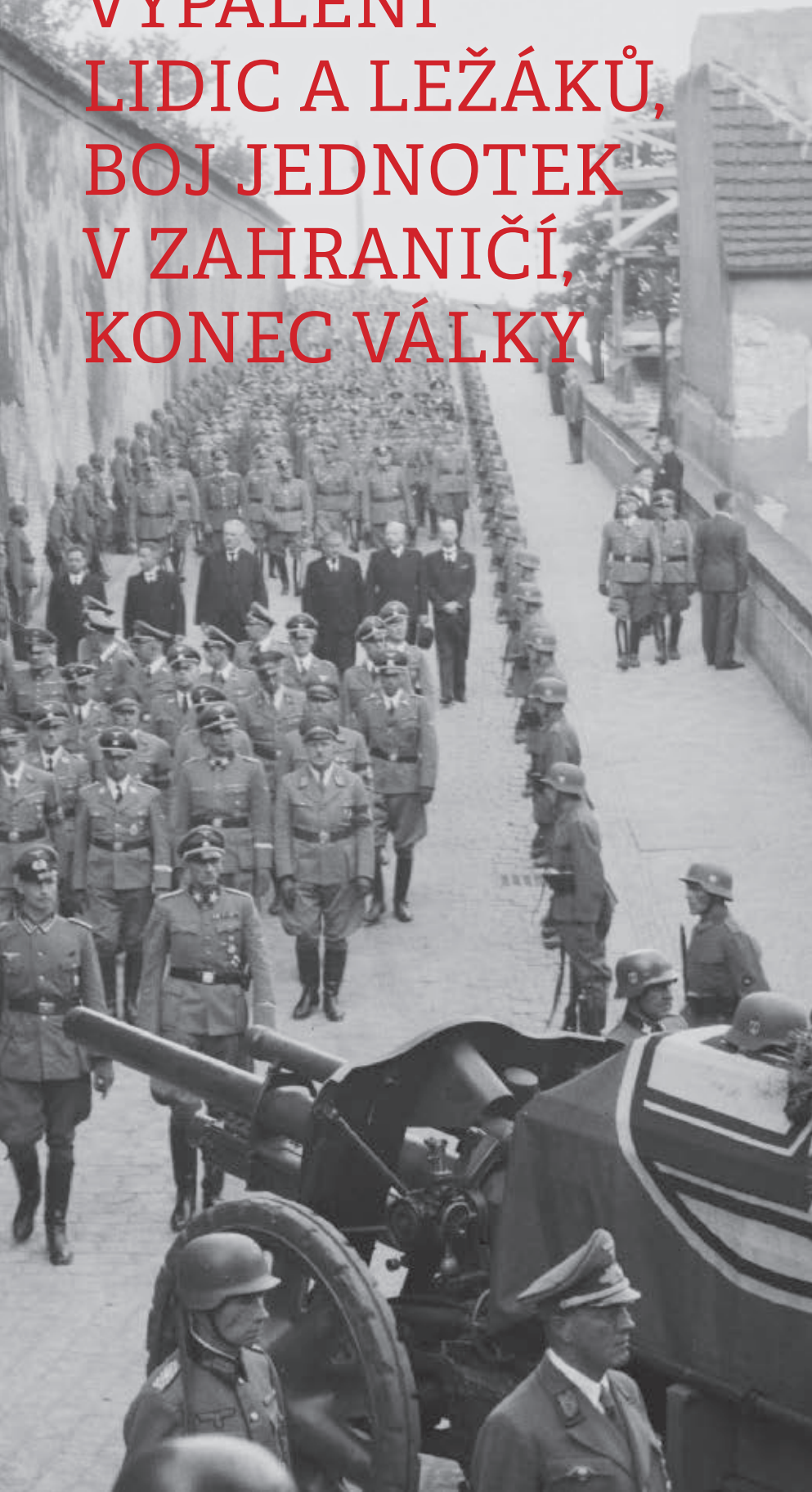
6. října 1938 – Zprávou, kterou předseda vlády přečetl občanům republiky po šesté hodině v rozhlasu, byl prozatím přiveden k závěru dramatický děj, udržující náš stát i celou Evropu v bezdechém napětí posledních týdnů. President republiky dr. Eduard Beneš odstupuje. V prvním okamžiku nemůže dát výraz než pochopení hluboké logičnosti tohoto aktu, jak sám svým obvyklým jasným a chladným způsobem generálu Syrovému vykládá. Dr. Beneš musel odejít se svou epochou, národ, který žije a bude žít, který je větší než každý jedinec, musí najít v nových poměrech novou cestu.

Národní listy

1942–1945

ATENTÁT NA HEYDRICHA, VYPÁLENÍ LIDIC A LEŽÁKŮ, BOJ JEDNOTEK V ZAHRANIČÍ, KONEC VÁLKY

JAK ŠEL ČAS

SVATÁ POVINNOST NÁRODNÍ: PADOUCHY VYDAT!

14. června 1942 – Při dosavadním pátrání po pachatelích hanebného atentátu na Zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha se projevila spolupráce českého obyvatelstva zejména z dělnických vrstev. Tato spolupráce již přinesla výsledky velmi pozitivní a přispěla k tomu, že bylo možno vydat popis pachatelů. Dobrá vůle obyvatelstva napomáhat úřednímu pátrání byla oceněna vyplacením některých odměn. Je nasnadě, že tvrzení anglické propagandy, že nebude vyplacena odměna 20 milionů K, vypsaná na údaje vedoucí k dopadení pachatelů atentátu, má sloužit jen k mýlení obyvatelstva.

Lidové noviny

LEŽÁKY VYHLAZENY

27. června 1942 – Podle rozhlasových zpráv ohlásila pešťská vysílačka, že 25. června byla vyhlazena další česká obec Ležáky. Její obyvatelé byli nařčeni, že skrývali parašutisty před policejní mocí a hráli významnou úlohu při přípravě útoku na Heydricha. Veškeré zletilé obyvatelstvo, muži i ženy, bylo vyvražďeno. Jde o Ležáky v okrese chrudimském.

Naše noviny (vydávala Československá obrněná brigáda na západě)

Bez atentátu na Heydricha by Západ nezrušil mnichovskou dohodu

Obergruppenführer SS a generál policie Reinhard Heydrich byl na jaře 1942 nejen nejmocnějším mužem v Protektorátu Čechy a Morava, ale také jednou z nejvýznamnějších postav německého represivního aparátu vůbec. Nelítostný nacista a spoluvůrce „konečného řešení židovské otázky“ doplatil na příliš velké sebevědomí a bezstarostnost: stal se terčem atentátu, který 27. května 1942 provedli českoslovenští parašutisté.

Největší čin protinacistického odboje v Evropě – nikde jinde se nepodařilo odstranit tak vysoce postaveného představitele hitlerovského režimu – provedli Slovák Jozef Gabčík a Čech Jan Kubiš. Samotný útok na jeho otevřený kabriolet v zatáčce v pražské Libni Heydrich přežil, rychle se ocitl v nemocnici a zprvu se zdálo, že útok přežije. Nakonec po týdnu podlehl infekci. Adolf Hitler mu nechal vystrojit velkolepý pohřeb a protektorát se stal místem nacistické odplaty.

S terorem a zatýkáním se jeho obyvatelé setkali už dřív. Po Heydrichově příchodu do Prahy v září 1941 byli do ledna 1942 popraveni představitelé Obrany národa, Sokola či ilegálního vedení KSČ. Nicméně stanné právo po atentátu přineslo do té doby nebyvalou krutost.

Rozběhly se masové popravky, lidé zapojení do atentátu nebo pomoci parašutistům měli být zastřeleni i s celou rodinou. V Praze a Brně zasedaly stanné soudy, na popravišti v Kobylisích skončilo mezi více než pěti stovkami zastřelených mnoho osobností českého veřejného života.

Další stovky lidí popravili nacisté do začátku července v Brně, Pardubicích nebo Táboře, symbolem jejich zvůle se stala likvidace Lidic. V noci na 10. června

Největší čin protinacistického odboje v Evropě provedli Slovák Jozef Gabčík a Čech Jan Kubiš.

1942 je obklíčili příslušníci gestapa a policie, kteří 173 mužů a chlapců starších 15 let postříleli na zahradě Horákova statku. Ženy skončily v koncentračním táboře Ravensbrück. Děti byly, kromě několika vybraných na poněmčení, pobity ve vyhlašovacím táboře v Chelm-

nu. Z pěti stovek obyvatel válku přežilo jen 143 žen a 17 dětí.

Tragický osud Lidic vyvolal odezvu po celém světě. S následným vyhlazením Ležáků na Chrudimsku se tento akt stal jedním ze symbolů nacistické hrůzovlády v Evropě. „Čím byl Pearl Harbor pro Ameriku, tím jsou dnes Lidice pro celý svět,“ prohlásil Jan Masaryk o události, která přispěla k tomu, že představitelé Británie a svobodné Francie odvolali svůj podpis pod mnichovskou dohodou.

Krutost k civilním obyvatelům přiměla ke zradě jednoho z parašutistů, Karla Čurdu. Na základě jeho udání gestapo zatkl a mučilo řadu lidí a nakonec se dostalo na stopu a výsadbkářům, kteří se ukrývali v kryptě pravoslavného chrámu svatých Cyrila a Metoděje v pražské Resslově ulici.

Ráno 18. června 1942 kostel obklíčilo osm stovek po zuby ozbrojených německých vojáků, proti kterým stálo sedm parašutistů včetně Kubiše a Gabčíka jen s pistolemi. „Jsme Češi! Nikdy se nevzdáme se, slyšíte? Nikdy!“ odpovídali na výzvy ke kapitulaci muži, kteří se sedm hodin statečně bránili do posledního náboje, který si většina z nich nechala sama pro sebe.

Se spojenci bojovaly desetitisíce Čechů, s Němci jen desítky

Po mnichovském diktátu, později okupaci Čech a Moravy a vzniku Slovenského státu, se našly tisíce většinou mladých mužů, kteří se nesmířili s kapitulací a zamířili do zahraničí bojovat za svobodu vlasti. Značnou část z nich tvořili vycvičení letci, kteří své schopnosti brzy předvedli v bojích nad Polskem a později nad Francií. Nejslavnější érou československých pilotů bylo jejich působení v řadách britského Královského letectva (RAF).

Až na výjimečné případy, jako byl nejstarší syn kolaborantského ministra Emanuela Moravce, nebojovali Češi na německé straně. V květnu 1944 bylo ale 5000 vojáků vládního vojska převeleno do Itálie ke strážní službě, kde se dostali se i do střetů s partyzány, na osm stovek

z nich ale dezertovalo a zbylí byli v říjnu 1944 odzbrojeni. Ke konci války se pak na území protektorátu aktivizovaly různé partyzánské skupiny, vyvrcholením odboje se stalo povstání v květnu 1945.

Výraznou roli v úspěchu KSČ sehrála existence Národní fronty Čechů a Slováků.

Celkový počet československých padlých za druhé světové války se odhaduje na

10 tisíc, což je jen zlomek celkového počtu obětí z Československa, který dosáhl 360 tisíc. Většinu z nich tvořili Židé, kteří zahynuli během nacistického holokaustu.

Nejvíce z přibližně 80 tisíc československých vojáků prošlo za druhé světové války Rudou armádou. V roce 1942 se začala v městečku Buzuluk pod vedením Ludvíka Svobody formovat československá vojenská jednotka, která do bojů s Němci poprvé zasáhla v březnu 1943 u Sokolova. Během války se díky přílivu dalších zájemců, mimo jiné z řad volyňských Čechů, jednotka rozrostla na československý armádní sbor. Ten během cesty do Prahy svedl řadu bitev, nejslavnější a nejkrvavější z nich na Dukle.

PŘÍSAHA ČS. VOJÁKŮ V SSSR

12. listopadu 1943 – Krátce před svým odchodem na frontu přijala československá vojenská jednotka v Sovětském svazu prapor, věnovaný prezidentem republiky dr. Edvardem Benešem. Stuha, věnovaná prezidentem a vládou republiky, nese hesla: „Pravda vítězí“ a „Věrní zůstaneme“. Na druhé, věnované městem Buzulukem, je nápis „Smrt německým okupantům“. Velitel československé jednotky v Sovětském svazu zaslal prezidentu republiky telegram, v němž prohlašuje: první heslo „Pravda vítězí“ naplňuje nás neochvějnou vírou v osvobození poníženého národa. Druhé heslo „Věrní zůstaneme“ chceme přinést i do osvobozeného Československa. Heslo stuhy, kterou nám věnovalo město Buzuluk, vyjadřuje způsob, jímž chceme ztrestat fašistické násilníky. K splnění těchto úkolů jsme se zavázali přísahou složenou na náš prapor.

Čechoslovák

BOJ O DUKELSKÝ PRŮSMYK

9. listopadu 1944 – V posledních dnech se tvrdě bojovalo Dukelský průsmyk, který je branou na severní Slovensko. Spoustami lidí a materiálu se sovětští stále znovu pokoušeli, aby si vynutili vstup na Slovensko. Ale rozhořčený odpor německých divísi zmařil všechny pokusy Sovětů a způsobil jim největší ztráty.

Národní politika

JAK ZAHYNUL EMANUEL MORAVEC

10. června 1945 – Česká veřejnost projevila hned po skončení bojů v pražských ulicích živý zájem o osud těch, kteří národní myšlenku po léta nejhrubším způsobem zrazovali. Zejména pátrala po osudu horlivého přísluhovače nacistů a nenávislného štváče proti zahraničnímu odboji, okupantského ministra školství Emanuela Moravce, jehož právem naši lidé intensivně nenávidějí... Dnes ministr vnitra dr. Nosek o skončeném pátrání podrobně informoval novináře a oznámil jim, že mrtvola bývalého ministra Emanuela Moravce byla nalezena a zjištěna jeho totožnost... Tělo sebevrahovo, který sebevraždou unikl spravedlivému trestu lidu, leželo naznak a ruce byly zkříženy na prsou. V pravém spánku je vstřel z největší blízkosti poněkud vzhůru. Okolí vstřelu je ožehnuto plamenem výstřelu.

Svobodné noviny

KRIZE JEST ZAŽEHNÁNA

25. února 1948 – Pětadvacátého února se Staroměstské náměstí v Praze zaplnilo krátce po poledni nepřehlednými davy pražského občanstva, které přišlo vyslechnout z úst předsedy vlády Klementa Gottwalda, dále pak ministrů V. Kopeckého a Z. Nejedlého prohlášení, že vleklá krize jest zažehnána a vyřešena dle přání lidu.

ČTK

AMERICKÁ OKUPACE KOREJE

27. června 1950 – Zákeřný ozbrojený útok fašistických band jihokorejské loutkové vlády Li Syn Mana proti Korejské lidově demokratické republice je výsledkem pětileté politiky amerických okupantů v jižní Koreji.

Rudé právo o vypuknutí Korejské války, která začala vpádem vojsk KILDR na jihokorejské území

TRYZNA ZA STALINA

9. března 1953 – Desetitisíce pracujících přišly se na Václavské náměstí poklonit památce J.V. Stalina, jemuž všechen československý lid vděčí za to, že mu ukázal cestu k budování nového šťastného života.

ČTK

PLÁČ ZA GOTTWALDA

20. března 1953 – Těžké, přetěžké dny prožívají národy naší vlasti. Krátce po skonu velikého génia lidstva a nejlepšího přítele našeho lidu J. V. Stalina odešel jeho věrný a oddaný spolubojovník, moudrý a prozíravý hospodář a budovatel naší země – soudruh Klement Gottwald.

Rudé právo

1946–1955

MARSHALLŮV PLÁN, VÍTĚZNÝ ÚNOR, NATO, VZNIK VARŠAVSKÉ SMLOUVY

Osvobození v květnu 1945 přineslo jen tři roky svobody

Konec druhé světové války znamenal také obnovení Československa, republika ovšem přišla o svou nejvýhodnější oblast, jež se stala součástí sovětské Ukrajiny. Ve srovnání s meziválečným obdobím navíc výrazně vzrostl vliv komunistické strany. Ta, i pod vlivem euforie z osvobození většiny území Rudou armádou v českých zemích, s přehledem zvítězila v parlamentních volbách v květnu 1946 a její šéf Klement Gottwald se stal předsedou vlády.

Výraznou roli v úspěchu KSČ sehrála existence Národní fronty Čechů a Slováků (NF), která vznikla před koncem války jako svazek protifašistických sil. Zahrnovala povolené strany a současně rozhodovala, které další mohou vzniknout a zapojit se do politiky. Obnovit se například nesměli agráři, nejsilnější prvorepubliková strana. NF tak byla v politickém systému postavena do značné míry nad parlament a komunisté z ní brzy vytvořili nástroj totalitní moci.

Gottwaldovi komunisté měli velkou oporu v Moskvě, spolupráci se Sovětským svazem prosazoval také prezident Edvard Beneš. Ten i kvůli zkušenostem s Mnichovem toužil vidět Československo jako most mezi Východem a Západem. Taková myšlenka ovšem neměla, s ohledem na rostoucí mezinárodní napětí – už v březnu 1946 hovořil Winston Churchill o tom, že „od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu byla napříč celým kontinentem spuštěna železná opona“ – příliš šancí na úspěch.

Stalin, který po válce ovládal téměř celou východní Evropu, se Československa nehodlal vzdát. To se naplno projevilo v roce 1947, kdy USA přišly s Marshallovým plánem ekonomické pomoci válkou zdevastovanému kontinentu. Praha tuto nabídku nejprve přijala i hlasy komunistů, po sovětském nátlaku ale couvla. „Jel jsem do Moskvy jako ministr zahraničí samostatného státu, vracím se jako Stalinův pacholek!“ poznamenal po návratu z jednání v létě 1947 ministr zahraničí Jan Masaryk.

Výraznou roli v úspěchu KSČ sehrála existence Národní fronty Čechů a Slováků.

Syn TGM v tu chvíli nemohl tušit, že demokratickému státu založenému jeho otcem zbývá jen o něco více než než půl roku existence. Komunisté, kteří v roce 1946 dostali ve volbách do ústavodárného Národního shromáždění přes 40 procent hlasů a obsadili dvě pětiny křesel v parlamentu, začali pozvolna ztrácet podporu obyvatelstva, což je vedlo k zesílení příprav na převzetí moci. Stupňovali kampaň za znárodňování průmyslu a ještě více posilovali pozice v bezpečnostních složkách.

Bezprostředním impulzem k puči se stalo rozhodnutí komunistického ministra vnitra Václava Noska, který 13. února 1948 odvolal z funkce osm nekomunistických policejních ředitelů a nahradil je komunisty. Vláda sice rozhodla, že se propuštění musejí vrátit, Nosek to ale odmítl. Krize vyvrcholila o týden později demisí nekomunistických ministrů, která nevedla k plánovanému pádu vlády. K odchodu z kabinetu se nepřidali sociální demokraté a ve vládě zůstala nadpoloviční většina ministrů. To k rozpuštění nestačilo.

Místo toho komunisté hrubým nátlakem na prezidenta Beneše (Gottwald hrozil zatýkáním, Sovětský svaz vojenskou intervencí, komunisté pořádali tábory lidu a jimi ovládané odbory vyhlásily generální stávkou) dosáhli přijetí demise a doplnění vládní sestavy ministry navrženými KSČ. Klement Gottwald tak mohl 25. února 1948 oznámit „porážku reakce a vítězství pracujícího lidu“, což znamenalo ovládnutí země komunistickou stranou. Což znamenalo také kruté vypořádání se s nepřáteli, ať už se skutečnými nebo pomyslnými. Mezi prominentní oběti patřil generál Heliodor Prokop Píka, významný představitel zahraničního československého protinacistického odboje. Formoval například československou jednotku v Buzuluku a protestoval proti postupu Rudé armády na Zakarpatské Ukrajině. Ve zmanipulovaném procesu byl obviněn z vlastizrady, odsouzen a 21. června 1949 popraven.

NATO vzniklo kvůli obavě ze sovětské expanze

Neblahé zážitky ze druhé světové války a strach ze sovětské expanze vedly koncem 40. let západoevropské země ke snaze získat spojení pro zajištění bezpečnosti. Prvním, kdo vyzval k vytvoření sjednocené Evropy podporované USA jako protiváhy východního bloku, byl Winston Churchill. V projevu na americkém turné v roce 1946 ve Fultonu, známém spíše premiérovým použitím termínu „železná opona“, navrhl alianci národů spolupracujících „ve vzduchu, na moři, po celé zeměkouli, ve vědě i v průmyslu“.

V červenci 1948 začaly rozhovory mezi USA, Kanadou, Francií, Velkou Británií a státy Beneluxu, ke kterým se na jaře následujícího roku připojily

i další země. Aliance pro kolektivní obranu se zrodila 4. dubna 1949 podpisem Severoatlantické smlouvy.

Česká republika se členem aliance NATO stala po půlstoletí, v roce 1999.

K prvnímu tuctu států se o tři roky později připojily Řecko a Turecko a v roce 1955 čerstvě vzniklé západní Německo a později i další státy. Dnes je v alianci 29 zemí včetně České republiky, která se stala členem v roce 1999.

Sovětskou odpovědí na NATO se stala Varšavská smlouva, kterou v květnu 1955 podepsali představitelé vlád Albánie, Bulharska, Československa, Maďarska, NDR, Polska, Rumunska a SSSR. Ačkoliv byla oficiálně založena na přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, svou činností vlastní poslání popírala. Už rok po jejím vzniku vjely sovětské tanky do Maďarska, aby potlačily „kontrarevoluci“, další „bratrská pomoc“ zamířila v srpnu 1968 do Československa. Po rozpadu komunistického bloku zanikla začátkem 90. let i Varšavská smlouva. Většina jejích někdejších členů začala v následujících letech hledat zajištění své bezpečnosti v NATO.

Z plné moci Státní rady Polské lidové republiky

Pyracl...

Z plné moci Presidia Velkého národního shromáždění Rumunské lidové republiky

...

Z plné moci Presidia Nejvyššího sovětu Svazu sovětských socialistických republik

A. Tsvetkov

Z plné moci Presidenta Československé republiky

V. Jirák

JAK ŠEL ČAS

PROTESTY PROTI NATO

5. května 1955 – Miliony západoněmeckých pracujících manifestovaly na 1. máje svůj rozhodný odpor proti zatažení Německa do západních válečných paktů. Současně vyjádřily nesouhlas s rekrutováním západoněmecké mládeže do nového wehrmachtu.

ČTK k chystanému vstupu západního Německa do NATO

PODPORA VARŠAVSKÉ SMLOUVĚ

13. května 1955 – Čs. delegace na konferenci evropských států o zajištění míru a bezpečnosti národů dostává od pracujících z Československa telegramy vyjadřující odhodlání našeho lidu udělat vše pro uskutečnění usnesení této konference.

ČTK

VOLBA ANTONÍNA NOVOTNÉHO

20. července 1957 – Snad ještě ani nedoznalo poslední slovo a už všichni vstávají – poslanci i hosté... Pod klenbou Vladislavského sálu duní potlesk, vlny nadšeného potlesku znovu a znovu vyjadřují spontánní souhlas s jednomyslnou volbou Antonína Novotného (na snímku uprostřed) novým prezidentem.

Rudé právo

AŽ ŽIJE SSSR

20. října 1960 – Uplynulý týden přinesl našemu lidu a národům světa nové nezvratné důkazy obrovského významu existence Sovětského svazu pro mír a štěstí národů, když sovětská politika dokázala svým moudrým a zároveň i rozhodným postupem odvrátit svět od bezprostřední hrozby nukleární války.

Rudé právo po skončení Karibské krize, vyvolané sovětským rozmístěním raket na Kubě

1967–1968

INVAZE ARMÁD VARŠAVSKÉ SMLOUVY, KONEC UVOLNĚNÍ A ZAČÁTEK NORMALIZACE

JAK ŠEL ČAS

TAKTO OPRAVDU NE!

30. června 1967 – Stranická delegace... odmítá, aby pod všeobecnými hesly svobody, humanismu a demokracie byla podsouvána snaha žádat právo svobody pro nepřátelské názory.

Rudé právo v reakci na sjezd Svazu čs. spisovatelů, na kterém zazněly hlasy požadující pluralitu názorů a kritizující politiku vládnoucí KSČ

MLÁDEŽ NA HRADĚ

7. ledna 1967 – Prezident republiky Antonín Novotný uvítal na tradiční novoroční slavnosti děti na Pražském hradě kolem 800 chlapců a děvčat z celé republiky. Slavnosti se zúčastnili první tajemník ÚV KSČ Alexander Dubček, předseda NS Bohuslav Laštovička, předseda vlády Jozef Lenárt a další vedoucí představitelé strany, vlády a Národní fronty.

ČTK dva dny poté, co Novotného vystřídal v čele KSČ Dubček

OFENZÍVA TET

1. února 1968 – Následující noci došlo k něčemu, co nemá v historii americké války ve Vietnamu obdobu a co by mělo být pro USA pobídkou, aby z Vietnamu odešly v zájmu „zachování tváře“ co nejdřív: ozbrojené jednotky Národní fronty osvobození jižního Vietnamu podnikly vlnu útoků na celkem 31 jihovietnamských měst a amerických základů v zemi.

Rudé právo o začátku operace, která je přes svůj krach považována za počátek americké porážky ve Vietnamu

Největší operací Varšavské smlouvy byla okupace Československa v srpnu 1968

Těsně před půlnocí 20. srpna 1968 překročily armády států východního bloku československé hranice. Invaze vojsk armád Varšavské smlouvy tak v podstatě ukončila takzvané „pražské jaro“, pokus čs. komunistů o nastolení „socialismu s lidskou tvář“.

Akce s krycím jménem Dunaj se zúčastnila vojska Sovětského svazu, Bulharska, Maďarska a Polska, u východoněmeckých hranic byly připraveny také jednotky NDR, ty ale do Československa i kvůli možným reminiscencím na druhou světovou válku nevstoupily.

V prvním sledu vtrhlo do ČSSR 100 tisíc vojáků s 2300 tanky, kterým se čs. armáda na rozkaz ministra obrany nepostavila na odpor. Nejspíše se tak podařilo předejít krveprolití, jaké o 12 let dříve postihlo Maďarsko, přesto ale jen první den „internacionální pomoci“ zemřelo téměř šest desítek Čechoslováků, do konce roku 1968 počet obětí přesáhl stovku. Lidé se přitom vojákům nestavěli na odpor, jen je marně přesvědčovali o tom, že v Československu neprobíhá žádná kontrarevoluce.

Několikaměsíční období, pro které se vžilo označení „pražské jaro“ a jež se pro sovětské vedení stalo záminkou k vojenskému zásahu, vyústěním společenského vývoje v 60. letech minulého století a souviselo s krizí ekonomiky, s kritikou stalinismu i celkovým mezinárodním uvolněním.

Uvnitř komunistické strany se vedle konzervativního vedení v čele s prezidentem Antonínem Novotným stále hlasitěji ozývalo umírněnější křídlo, jehož představitelé si uvědomovali potřebu reformy.

V lednu 1968 byl Novotný odvolán z funkce prvního tajemníka KSČ a místo něj byl zvolen Alexander Dubček. Šestačtyřicetiletý Slovák rychle získal spontánní podporu veřejnosti a stal se jedním z hlavních symbolů obrodného

Definitivní rozhodnutí o intervenci padlo 18. srpna v Moskvě na jednání šéfů pěti stran států Varšavské smlouvy.

procesu. V březnu 1968 Antonín Novotný odešel i z Pražského hradu, kde jej nahradil hrdina druhé světové války Ludvík Svoboda. Impulzem ke změnám se stal dubnový Akční program KSČ, který definoval politické, společenské, ale také ekonomické reformy.

Noví politici v čele státu však zůstávali navzdory svým reformním úmyslům stále

představiteli komunistické moci a jejich cílem byla pouze úprava stávajícího režimu. I opatrné reformy se jim ale vymykaly z rukou. V atmosféře celkového uvolnění rychle obnovily svou činnost společenské organizace jako Sokol nebo církev a rodily se nové, někdy protikomunisticky orientované spolky. Skončila cenzura a začaly rehabilitace obětí komunistických represí z 50. let.

Tento vývoj se nelíbil konzervativcům v KSČ a především narazil na odpor Kremlu. Nejvyšší představitelé SSSR i dalších komunistických zemí několikrát varovali československé politiky před „nebezpečím kontrarevolučního vývoje“. Napětí vyvrcholilo v červenci 1968 takzvaným varšavským dopisem pěti komunistických stran, který byl v podstatě varováním před možností vojenského zásahu, bude-li pokračovat „odklon Československa ze socialistické cesty“.

Definitivní rozhodnutí o intervenci padlo 18. srpna v Moskvě na jednání pěti šéfů stran států Varšavské smlouvy, o tři dny později už se Čechoslováci probouzeli v okupované zemi. A bránit se mohli jen slovy. Vzepětí, ve kterém lidé podporovali stranické i státní vedení, ovšem trvalo jen pár týdnů. Již pět dnů po invazi totiž čs. představitelé, unesení do Moskvy, podepsali (až na předsedu Národní fronty Františka Kriegela) protokol, který znamenal faktický konec „pražského jara“.

Sovětská armáda měla být v Československu dočasně, zůstala 23 let

Po ukončení druhé světové války bylo Československo jedinou zemí východního bloku, kde nebyla rozmístěna sovětská armáda. Změna nastala po okupaci země vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Zatímco jednotky z Maďarska, Bulharska, Polska a symbolicky i NDR československé území opustily, sovětská vojska zůstala. Jejich pobyt legalizovala smlouva o „dočasném pobytu“ sovětských vojsk, kterou Národní shromáždění schválilo v říjnu 1968.

Tato dočasnost nakonec trvala téměř 23 let, během kterých na československém území pobývaly desetitisíce cizích vojáků. Střední skupina sovětských vojsk, jak se uskupení oficiálně jmenovalo, zabralo řadu armádních objektů zejména v české části federace, včetně rozsáhlých výcvikových prostorů. Československé vedení ani představitelé armády přitom nedostávali žádné údaje o počtech sovětských vojsk ani o tom, co přesně dělají. Byl to vlastně stát ve státě.

Stažení okupačních vojsk se po listopadu 1989 stalo jedním z prvních požadavků veřejnosti a už v únoru 1990 podepsal Václav Havel v Moskvě dohodu o odchodu, na který dohlížela parlamentní komise v čele s Michaelem Kocábem. Poslední ze 73.500 vojáků a více než 50.000 jejich rodinných příslušníků, generál Eduard Vorobjov, opustil Československo 27. června 1991. S následky okupace, zejména ekologickými škodami, se ovšem republika potýká dodnes.

NEPOKOJE NA SORBONNĚ

4. května 1968 – Půda pařížské Sorbony se v pátek odpoledne stala dějištěm střetnutí studentů s policií... Když manifestanti odmítli vyklidit nádvoří, použila policie násilí: silné přepadové oddíly vtrhly dovnitř a pomocí slzotvorných bomb a obušků studenty rozehnaly.

ČTK

VOLBA LUDVÍKA SVOBODY

31. března 1968 – Mezitím proudily na hradní nádvoří další zástupy pracujících ze všech vrstev obyvatelstva, kteří dávali pozdravným voláním najevo svou radost ze zvolení nového presidenta, k němuž hledí s úctou a láskou...

Rudé právo

APOLLO 11 PŘISTÁLO ANEB OREL NA MĚSÍCI

21. července 1969 – Orel přistál, to byla první slova, jež pronesl člověk, který přistál na Měsíci. Tímto stručným hlášením oznámil velitel Apolla 11 Neil Armstrong dvě minuty po přistání řídicímu středisku v Houstonu, že je vše v pořádku. Let Apolla 11 trval od startu až po okamžik přistání Orla v Moři klidu přesně 102 hodiny, 45 minut a 42 vteřin.

Rudé právo

PROCES NORMALIZACE

14. listopadu 1969 – Presidium ČSAV se na svém zasedání ve středu zabývalo svými prohlášeními a stanovisky přijatými loni v srpnu a prohlásilo dokumenty vydané ve dnech 21., 23. a 28. srpna 1968 za neplatné.

Rudé právo

1989–1991

PALACHŮV TÝDEN, PÁD ZDI, SAMETOVÁ REVOLUCE A ODCHOD SOVĚTSKÝCH VOJSK

JAK ŠEL ČAS

POCHVALA DO HELSINK

1. srpna 1975 – Vystoupení představitelů všech států i mnohé dvoustranné rozhovory, které zde probíhaly, to vše dokazuje, že tu je dobrá vůle jít po této nové cestě... Konference v Helsinkách splnila své poslání a lze říci, že se v Evropě bude volněji dýchat s reálnější nadějí na mírový život a mírovou spolupráci.

ČTK, komentář čs. prezidenta a generálního tajemníka ÚV KSČ Gustáva Husáka

ZTROSKOTANCI A SAMOZVANCI

12. ledna 1977 – Jde o protistátní, protisocialistický, protilidový a demagogický hanopis, který hrubě a lživě pomlouvá Československou socialistickou republiku a revoluční vymoženosti lidu. Jeho autoři obviňují naši společnost, že v ní není život uspořádaný podle jejich buržoazních a elitářských představ.

Rudé právo o Chartě 77

AKCE „PRAVOVĚRNÝCH“

28. ledna 1977 – Několik týdnů po zveřejnění prohlášení Charta 77, v době, kdy tento dokument podepsalo již několik stovek osob, povolala komunistická strana a vláda na pomoc „svědomí národa“. Přední umělci a intelektuálové sešli v Národním divadle, aby po skončení slavnostního shromáždění svými podpisy podpořili projev zasloužilé umělkyně Jiřiny Švorcové. V Národním divadle se tak zrodilo Provolání československých výborů uměleckých svazů „Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru“. Toto prohlášení dostalo později neoficiální označení Anticharta.

ČTK v profilu z roku 2017

V roce 1989 se Československo i další země vymanily ze sovětského područí

Od druhé světové války ovládal Sovětský svaz prostřednictvím komunistických režimů většinu zemí východní a střední Evropy a v řadě z nich, včetně Československa, neváhal pro upevnění svého postavení nasadit ani armádu. Sílící hospodářské potíže, s nimiž se Moskva a její vazalové potýkali, stejně jako mezinárodní tlak na dodržování lidských práv vedly v 80. letech k erozi říše, která vyvrcholila během roku 1989.

Československo přitom zůstávalo navenek dlouho „ostrovem stability“, ve kterém komunistická strana zdánlivě pevně držela otěže ve svých rukou a proti opozičním demonstracím neváhala tvrdě zasáhnout silou. Na rozdíl od sousedního Polska a Maďarska, kde vládnoucí strany i díky Gorbačovově přístupu, jenž jim ponechal velký prostor pro politiku nezávislou na rozkazech z Moskvy, pokusily o dialog s opozicí, který ovšem nakonec vedl také k jejich konci.

Událostem, jež v listopadu 1989 v Praze svrhly totalitní režim, nicméně předcházelo sílící napětí ve společnosti a nárůst opozičních aktivit. Ty přitom dokázaly získat otevřenou podporu i mimo disent, což ukázaly například desetitisíce

podpisů pod manifestem Několik vět z června 1989. Otevřeným projevem nesouhlasu se během tohoto roku stávaly demonstrace, ať už během takzvaného Palachova týdne v lednu, v srpnu při výročí sovětské okupace nebo 28. října.

Od II. světové války ovládal Sovětský svaz prostřednictvím komunistických režimů většinu zemí východní a střední Evropy.

Další velké shromáždění, jež mělo mít zásadní vliv na vývoj v Československu, plánovala opozice na Den lidských práv 10. prosince. Události však nabraly rychlý spád a konec komunistického režimu začal už 17. listopadu 1989 večer na pražské Národní třídě. Tam policie rozehnala povolené pietní shromáždění k uctění památky Jana Opletala, zabitého nacisty

v roce 1939. Republiku zaplavila mohutná vlna nesouhlasu, volající po politických reformách.

Ke studentům a hercům v Praze, kteří stáli u počátku protestů, se přidávali lidé z dalších měst a již tři dny po brutálním zásahu na Národní třídě se na Václavském náměstí sešlo přes 150 tisíc lidí na první z řady demonstrací. Ty vyvrcholily manifestacemi 25. a 26. listopadu na pražské Letenské pláni, kam dorazilo 800 tisíc, respektive 500 tisíc lidí a poprvé je v přímém přenosu vysílaly televize a rozhlas. Následná generální stávka 27. listopadu se pak stala referendem o vládě jedné strany.

Komunistické vedení, jež vyjednávalo se zástupci opozice v čele s Václavem Havlem, poté kapitulovalo a 10. prosince 1989 byla jmenována federální „vláda národního porozumění“, ve které měla poprvé od roku 1948 KSČ menšinu. Vyvrcholením šesti týdnů „sametové revoluce“ se stal pátek 29. prosince 1989, kdy Federální shromáždění, tvořené poslanci zvolenými za hlubokého socialismu, jednohlasně zvolilo prezidentem Václava Havla. Ten přitom ještě v květnu 1989 seděl ve vězení.

Komunistický režim přerušil vojenskou spolupráci se západními spojenci

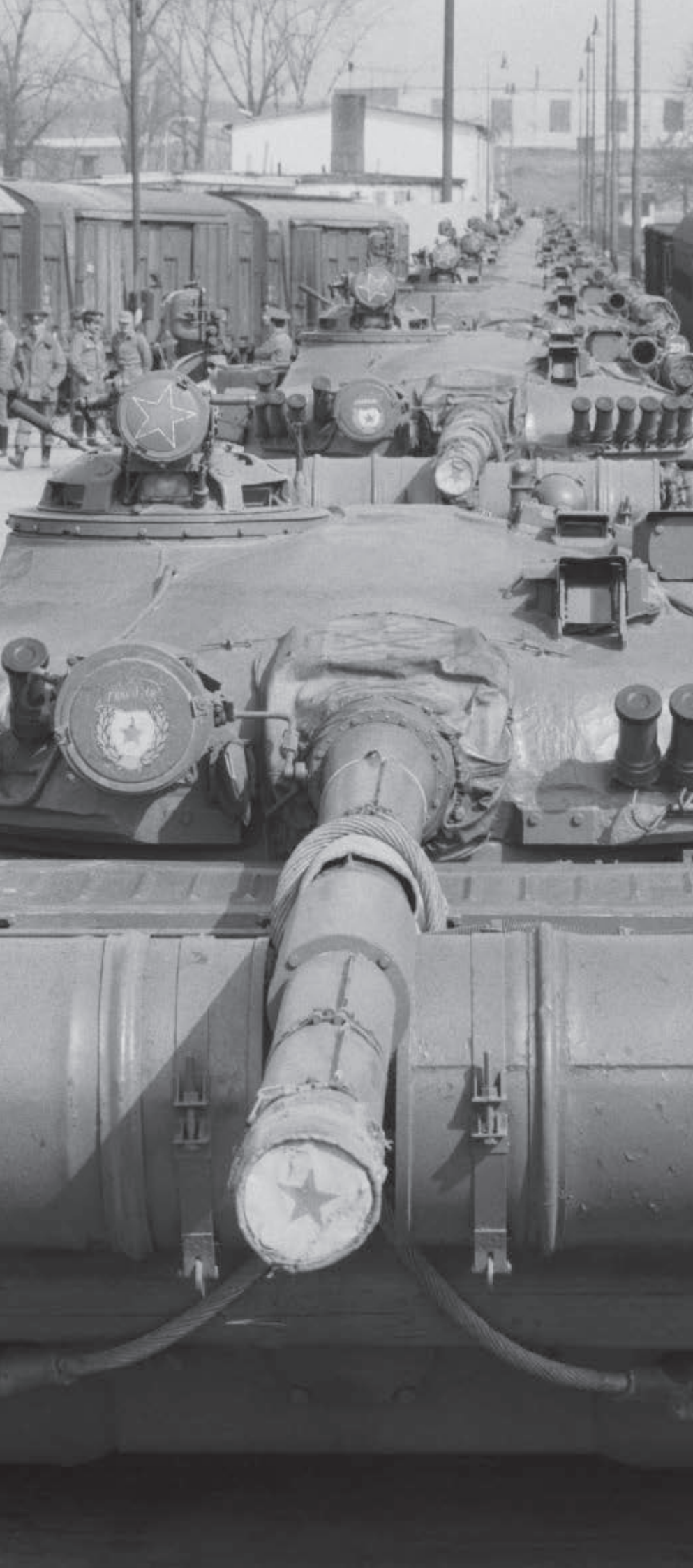
Tradice spojenci oceňované české účasti v mezinárodních vojenských misích se zrodila už rok po pádu komunistického režimu, během první války v Perském zálivu. Do operace, kterou vyvolal vpád iráckého režimu Saddáma Husajna do Kuvajtu v srpnu 1990, vyslala československá vláda dvě stovky příslušníků speciální protichemické jednotky. Její vojáci tehdy jako jediní dokázali v saúdské poušti naměřit prahové hodnoty otravných bojových látek.

První novodobá zahraniční mise začala 11. prosince 1990, když z ruzyňského letiště na palubě amerického transportního letounu C-5 Galaxy odletělo do Saúdské Arábie prvních 170 vojáků, kteří měli koalici vedené USA pomoci s ochranou proti zbraním hromadného ničení. Během února 1991 jednotku doplnilo dalších 37 vojáků a již koncem téhož měsíce se českoslovenští specialisté zapojili po boku saúdskoarabské a kuvajtské armády do osvobození Kuvajtu.

Domů se vojáci vrátili koncem léta 1991,

ovšem bez podporučíka Petra Šmolky, který se nešťastnou náhodou zastřelil, a stal se tak prvním ze tří desítek českých vojáků, kteří v zahraničních misích položili své životy. Další čtyři vojáci během pouštního nasazení utrpěli zranění a řada z účastníků mise po návratu trpěla či trpí různými zdravotními problémy, mimo jiné i takzvaným syndromem války v Zálivu. Odborníci za možného původce syndromu nejčastěji označují inhalaci vzduchu z hořících naftových polí či vybuchujících muničních skladů.

JAK ŠEL ČAS

POLSKO VE VARU

13. prosince 1981 – Státní rada Polské lidové republiky vyhlásila v souladu s druhým článkem ústavy s platností od půlnoci ze soboty na neděli 13. prosince v zemi výjimečný stav. Byla ustavena vojenská rada národní záchrany a pověřena řízením státu.

ČTK

PALACHŮV TÝDEN

19. ledna 1989 – V době, kdy nepovolená akce nabyla protisocialistický charakter a její účastníci neuposlechli často opakovaných výzev k rozchodu, rázně a rozhodně proti nim v centru města zakročili příslušníci pořádkových sil Veřejné bezpečnosti a Lidové milice... Provokace se nesetkala s podporou naprosté většiny Pražanů.

ČTK

MISE DO ZÁLIVU

30. listopadu 1990 – Čs. protichemická jednotka se do případné války v Perském zálivu přímo nezapojí. Je připravena provádět protichemický průzkum, zjišťovat charakter zamoření, odmořovat, poskytovat humanitární pomoc postiženému arabskému obyvatelstvu. Plukovník Braun také sdělil, že vojáci se budou stravovat z místních zdrojů a dodal, že nemá strach ze závadnosti potravin. S úsměvem také vyvrátil fámu o tom, že Nezávislá erotická iniciativa předala vojákům nafukovací pannu.

ČTK

SBOHEM, ARMÁDO!

25. června 1991 – Tisíce diváků byly přítomny i tomu, jak ze středu Křižíkovy fontány odstartovala helikoptéra, která místo posledního sovětského vojáka generála Eduarda Vorobjova odvezla symbolickou vypuštěnou gumovou ruskou matřičkou ve vojenské uniformě.

ČTK o koncertě Adieu CA, uspořádaném k odchodu sovětské armády z Československa

1992–2000

VZNIK ČESKÉ REPUBLIKY, VOJENSKÁ POMOC V ZAHRANIČÍ, VSTUP DO NATO

JAK ŠEL ČAS

DOHODA VE VILE TUGENDHAT

26. srpna 1992 – K 1. lednu 1993 by měly vzniknout Česká republika a Slovenská republika jako dva samostatné státní útvary. Na dnešní tiskové besedě v průběhu jednání reprezentací ODS a HZDS v Brně to prohlásil předseda HZDS a slovenský premiér Vladimír Mečiar.

ČSTK z přelomového jednání ODS a HZDS v brněnské vile Tugendhat

ZEMŘEL BÝVALÝ PŘEDSEDA FS ČSFR ALEXANDER DUBČEK

8. listopadu 1992 – Bývalý předseda FS ČSFR Alexander Dubček zemřel v sobotu 7. listopadu v 21:25 v pražské nemocnici na Homolce. „Přesto, že pacient byl ošetřován na nejvyšší možné dosažitelné úrovni“, řekl ministr zdravotnictví ČR Petr Lom, „za příznaků prohlubujícího se kritického stavu došlo u Alexandra Dubčeka k selhání životně důležitých orgánů“. Dne 1. září utrpěl Alexander Dubček na 88. kilometru dálnice D-1 u Humpolce okr. Brno-venkov při automobilové nehodě vážná poranění páteře a hrudníku s následným šokovým stavem, provázeným poruchami vnitřních orgánů. Po nehodě byl převezen do nemocnice v Humpolci, posléze helikoptérou na ARO nemocnice v Praze na Homolce.

ČSTK

FEDERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ PŘIJALO ÚSTAVNÍ ZÁKON O ZÁNIKU ČSFR

25. listopadu 1992 – Ústavní zákon o zániku ČSFR byl přijat ve znění návrhu ústavně-právních výborů FS. FS ho pouze doplnilo o návrh, podle něhož by vnitřní poměry republikových zákonodárných sborů, které by byly složeny z poslanců národních rad a FS, byly stanoveny zákony ČR a SR. Přijetí ústavního zákona předcházelo FS neschválení pozměňovacího návrhu, v němž dohodovací výbor doporučil, aby zákon o zániku federace, pokud by byl přijat ve FS, byl v obou republikách schválen buď referendem nebo národními radami.

ČSTK

Cesta od Varšavské smlouvy k Alianci trvala osm let

Přistoupení České republiky k Severoatlantické alianci v roce 1999 je spolu se vstupem do Evropské unie považováno za největší úspěch české zahraniční politiky po listopadu 1989. Během uplynulých dvou dekád česká armáda prokázala, že je spolehlivým spojencem a její vojáci se úspěšně zapojili do mnoha misí pod hlavičkou NATO.

Sbližování mezi NATO a tehdejším Československem začalo v září 1990, kdy Prahu jako první metropoli bývalého sovětského bloku navštívil tehdejší generální tajemník aliance Manfred Wörner. Koncem listopadu téhož roku zasedání Severoatlantického shromáždění v Londýně udělilo Československu statut přidruženého delegáta. V březnu 1994 se pak samostatná Česká republika zapojila do aliančního projektu Partnerství pro mír a v listopadu 1997 formálně ukončila rozhovory o vstupu.

Český parlament souhlasil s členstvím v NATO v dubnu 1998, 26. února 1999 podepsal prezident Václav Havel listiny o přistoupení země k Severoatlantické alianci. Jejím členem se Česká republika, Maďarsko a Polsko staly o dva týdny později, a to jako první postkomunistické

země. Stalo se to osm let po rozpuštění Varšavské smlouvy. Slováci si ovšem kvůli politice premiéra Vladimíra Mečiara museli na vstup do NATO počkat až do března 2004, na druhou vlnu rozšiřování.

Doslova pár dní po vstupu do aliance

Český parlament souhlasil s členstvím v NATO v dubnu 1998, 26. února 1999 podepsal prezident Václav Havel listiny o přistoupení země k Severoatlantické alianci.

čekala republiku zatěžkávací zkouška v souvislosti s válečným konfliktem v Kosovu. Náletů, které měly přimět bělehradský režim Slobodana Miloševiče k ukončení násilí, se sice Česká republika neúčastnila, souhlasila však s přistávaním

letadel a přesuny jednotek NATO přes své území. Česká politická scéna nereagovala jednoznačně, na rozdíl od Václava Havla řada politiků vládní ČSSD ani tehdejší šéf sněmovny Václav Klaus s akcí nesouhlasili.

Česká pozice v Severoatlantické alianci se výrazně zlepšila v období po teroristických útocích na USA 11. září 2001, kdy Spojené státy i aliance ocenily ochotu a schopnost republiky podílet se na boji proti terorismu. Češi útok rozhodně odsoudili a zapojili se do celosvětové protiteroristické kampaně. Na výsluní se Praha dostala v listopadu 2002, kdy hostila summit aliance, který se konal poprvé za někdejší železnou oponou.

Prestížní záležitostí se stalo také jmenování bývalého ministra obrany Jiřího Šedivého náměstkem generálního tajemníka Severoatlantické aliance pro obrannou politiku a plánování. Ve funkci byl v letech 2007 až 2010, nyní je českým velvyslancem při NATO. Na podzim 2014 byl tehdejší náčelník českého generálního štábu Petr Pavel zvolen, jako první východoevropan, předsedou vojenského výboru aliance. Úřad zastával tři roky do června 2018.

S rozdělením Československa se musela vypořádat i armáda

Rozdělení Československa, které se začalo připravovat po volbách v červnu 1992, se nemohlo vyhnout ani armádě. Vojenská technika se mezi oba nástupnické státy dělila až na vzácné výjimky v poměru dva ku jedné: tento klíč vycházel z počtu obyvatel v obou republikách a jejich rozlohy. Důstojníci a další vojáci z povolání se mohli rozhodnout, kde zůstanou sloužit a které občanství získají, a to bez ohledu na národnost.

Předlistopadová armáda měla ve slovenské části federace umístěné hlavně týlové a školní jednotky (celkem to byla necelá pětina vojska), bojové síly byly převážně soustředěny na západ od řeky Moravy. Snahy o narovnání začaly krátce po listopadu 1989, přesunutí části sil na Slovensko se začalo připravovat už v době, kdy rozdělení státu nebylo ještě vůbec na pořadu dne. Redislokaci jednotek provázelo i snížení stavů armády, které vycházelo z mezinárodních dohod.

Věci nabraly spád na podzim 1992, kdy se vojáci základní služby přesunuli do té části federace, odkud pocházeli. Od 1. listopadu do 20. prosince 1992 proudily oběma směry po železnici i silnicích stovky transportů s technikou. Jednou z výjimek v obecném poměru dělení 2:1 se staly nejmodernější stíhačky MiG-29, od kterých si oba nové státy ponechaly po deseti kusech. Česká armáda získala - pro nezáměr Slováků - všech 33 strojů MiG-23 (*na snímku*).

JAK ŠEL ČAS

POCTA ZA UNPROFOR

26. srpna 1993 – Francouzský ministr obrany Francois Léotard předal dnes v Praze vysoká francouzská vojenská vyznamenání čtyřem důstojníkům Armády České republiky, kteří se v lednu 1993 zasloužili o záchranu a vyvedení francouzské jednotky UNPROFOR v bývalé Jugoslávii z obklíčení.

ČTK

POMOC NA BALKÁNĚ

12. ledna 1995 – Česká transportní jednotka, složená z nákladních vozů Praga V3S, plní svěřené úkoly velmi úspěšně. Během prosince rozvezla šest nákladů sušeného mléka, dětského oblečení a obuvi, léků, dětských hygienických balíčků, školních pomůcek a sušených potravin ze skladů v chorvatském Splitu do těžko přístupných míst v Bosně a Hercegovině.

ČTK

ŽÁDOST O VSTUP DO EU

23. ledna 1996 – Český premiér Václav Klaus dnes předal v Římě do rukou nynějšího nejvyššího představitele Evropské unie, předsedy italské vlády Lamberta Diniho žádost České republiky o členství v EU. Česká strana doprovodila žádost memorandem, v němž zdůvodňuje svůj zájem o vstup do EU a uvádí historické, politické a ekonomické důvody, které ji k tomuto kroku vedly.

ČTK

PROTESTY PROTI GLOBALIZACI

26. září 2000 – Demonstrace odpůrců globalizace proti pražskému zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky se během dneška proměnily v pouliční bitky radikálních aktivistů s policií a ničení, přičemž střety pokračovaly do nočních hodin.

ČTK

2001–2018

SUMMIT NATO V PRAZE, MISE V IRÁKU A AFGHÁNISTÁNU, KAUZA RADAR, PŘEJEZD KONVOJE PŘES ČESKO

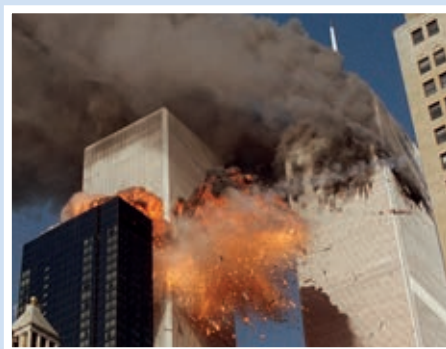

JAK ŠEL ČAS

NAPADENÍ NEW YORKU

11. září 2001 – Česká armáda v souvislosti s teroristickými útoky za oceánem uvedla do pohotovosti záchranné a výcvikové základny sil územní obrany a 4. brigádu rychlého nasazení. V pohotovosti je i protivzdušná obrana. Armáda také zvýšila ostrahu vojenských prostor. Policejní prezident Kolář nařídil nadstandardní ochranu amerických objektů na území Prahy.

ČTK

PREMIÉROVÉ DNY NATO

9. září 2002 – Ukázky elitních výsadkových, policejních a záchranářských jednotek zpestří druhý ročník akce Den NATO v Ostravě 2002, která se 13. října uskuteční v areálu výstaviště Černá louka. Jejím cílem je prezentace co nejširšího spektra českých i zahraničních bezpečnostních, armádních a záchranářských jednotek veřejnosti.

ČTK

PODĚKOVÁNÍ ZA VSTUP

27. listopadu 2002 – Společenská a kulturní dimenze, ovzduší při jednání politiků jsou stejně důležité jako oficiální politické dokumenty, závěry a rozhodnutí. Myslí si to prezident Václav Havel, který se dnes na Pražském hradě sešel s lidmi, kteří připravovali summit Severoatlantické aliance. Chtěl jim osobně poděkovat za to, že vytvořili příznivou atmosféru.

ČTK

KONEC POVINNÉ VOJNY

18. listopadu 2004 – Zrušení základní vojenské služby a vzniku plně profesionální armády od 1. ledna příštího roku již nic nebrání. Prezident Václav Klaus dnes podepsal zákony, které po téměř 140 letech ruší povinnou vojnu v českých zemích.

ČTK

Mise jsou pro českou armádu zdrojem cenných zkušeností

Zahraniční mise jsou v posledních dvou dekádách samozřejmě součástí fungování české armády. Vedle zemí někdejší Jugoslávie, kde od začátku 90. let získávalo zkušenosti s tímto druhem nasazení kolem 18.000 mužů, prošlo nejvíce českých vojáků službou v Afghánistánu a Iráku. Kromě těchto dvou zemí, kam Česká republika vyslala své síly už začátkem tisíciletí, dnes Češi slouží také v africkém Mali. Jako pozorovatelé působí také v Kosovu nebo na Sinajském poloostrově.

V Afghánistánu jsou čeští vojáci poslední tři roky součástí výcvikové mise Resolute Support (Rozhodná podpora), v jejím rámci plní asistenční úkoly, jako například opravy vrtulníků nebo cvičení specialistů. V současnosti hlídají spojeckou základnu Bagrám v provincii Parván, na letišti v Kábulu také funguje tým, který od roku 2008 pomáhá cvičit afghánské piloty.

Česká armáda sem vyslala první jednotky v rámci alianční mise ISAF už v roce 2002. Češi se od té doby zapojili do bojových akcí, ostrahy kábulského letiště nebo nizozemské základny. Nechybělo ani nasazení polní nemocnice nebo

chirurgického týmu, výraznou roli sehrál Provinční rekonstrukční tým, který v letech 2008 až 2013 působil v provincii Lógar. Češi zůstali i po ukončení činnosti ISAF v prosinci roku 2014, v Afghánistánu se dosud vystřídal přes 9000 českých vojáků, 14 z nich padlo.

Nejvíce českých vojáků prošlo službou v Afghánistánu a Iráku.

Menší, zhruba šedesátičlenná skupina příslušníků české armády je dnes nasazena v Iráku, kde například asistují při používání letounů L-159 Alca a cvičí chemické specialisty a policisty. Česká vojenská účast v Iráku začala v dubnu 2003 a její hlavní fáze trvala šest let. Jako první byla v Basře nasazena polní nemocnice, zdravotníci později vystřídali vojenští policisté, kteří na cvičili přes 12 tisíc iráckých policistů. Celkem se v zemi vystřídalo přes 2300 příslušníků české armády.

Bojeschopnost české armády ovšem závisí nejen na zkušenostech vojáků, ale také na moderní technice, kterou v uplynulých dekádách pořídila do své výzbroje. Největším zbrojním programem bylo pořízení nadzvukových letounů JAS-39 Gripen, které si Česká republika pronajala v roce 2004 a které budou chránit české nebe nejméně do roku 2027. Výrazným krokem vpřed se stalo pořízení obrněných transportérů Pandur v roce 2009. Další velké nákupy ale armádu čekají, například pořízení nových vrtulníků.

Bezpečí České republiky přitom závisí také na společenství s partnery, a to nejen v rámci NATO, ne vždy se ale plány podaří dovést do konce. Velkou publicitu měl před deseti lety plán na vybudování radaru amerického protiraketového systému v Brdech. Proti vybudování základny od počátku protestovalo Rusko a kritika se ozývala i v České republice, až USA od záměru ustoupily. Před třemi lety pak veřejný prostor zaplnila kritika přesunu amerického konvoje ze cvičení v Pobaltí na domovskou základnu v Německu. Kolonu ale nakonec po celé zemi zdravily tisíce příznivců, zatímco odpůrců dorazil jen zlomek.

Českou armádu tvoří od roku 2005 jen profesionální vojáci

Pravidelné odvody fungovaly v českých zemích téměř 140 let, zrušení základní vojenské služby a přechod k profesionálnímu sboru v lednu 2005 se staly jednou z největších změn v české armádě. Brannou povinnost zavedl rakousko-uherský zákon z roku 1868 a služba trvala tři roky. Během let se její délka měnila, koncem první republiky činila dva roky, což platilo i po roce 1945. Zkrácení na 18 a později 12 měsíců přišlo až po listopadu 1989, kdy byla také zavedena civilní služba.

Československá a později česká armáda prošla za uplynulé téměř tři dekady i dalšími velkými změnami. Ze

Sovětskému svazu podřízené součásti Varšavské smlouvy se stala členem NATO, výrazně zeštíhlela a od roku 2005 je plně profesionální. Zatímco ještě v roce 1990 měla čs. armáda téměř 200.000 vojáků, z toho dvě třetiny tvořili odvedenci, a při vzniku České republiky oblékalo uniformu 38 tisíc profesionálů a 68 tisíc vojáků základní služby.

Dnešní vojsko má 24 tisíc mužů, které doplňuje 2500 dobrovolníků v aktivních zálohách. Nástup profesionálních vojáků je přitom celoevropský trend a bez odvedenců se obejde i většina zemí Severoatlantické aliance. Důvodů je několik, mezi ty hlavní patří skutečnost,

že moderní zbraňové systémy vyžadují vysoce profesionální a dlouhodobě cvičenou obsluhu. A během několika měsíců základní služby se je tedy vojáci nemohou naučit dokonale ovládat.

Bezpečnost České republiky dnes přitom zajišťuje nejen vlastní armáda, ale také naši spojenci ze Severoatlantické aliance. I díky tomu se republika objevuje na horních příčkách mezinárodních žebříčků, které hodnotí úroveň bezpečnosti v jednotlivých státech. Například ve Světovém mírovém indexu (GPI) patří Česku sedmé místo, podobně je na tom i v hodnocení Stockholmského mezinárodního ústavu pro výzkum míru.

ŠVÉDSKÉ STÍHAČKY V ČÁSLAVI

26. dubna 2005 – Česká republika dnes oficiálně převzala od Švédska prvních šest nových stíhaček Jas-39 Gripen. Slavnostní předání se konalo na čáslavské letecké základně, kde budou stroje umístěny. Účastnili se ho vysocí armádní i političtí představitelé obou zemí.

ČTK

STOP RADARU!

17. září 2009 – Americký prezident Barack Obama dnes krátce po půlnoci oznámil české vládě, že USA už nepotřebují stavět v Brdech radar systému protiraketové obrany. Neoficiální informace médií v poledne potvrdil premiér Jan Fischer. Více než rok po podpisu příslušných smluv tak padl ambiciózní plán, který dlouho rozděloval českou politickou scénu.

ČTK

ARMÁDNÍ VÝZBROJ TÁHNE

16. září 2018 – Na Dny NATO a Dny Vzdušných sil Armády ČR dnes na letišti do Mošnova nedaleko Ostravy dorazilo 125.000 lidí. Během obou dnů tam akci navštívilo celkem zhruba 220 tisíc diváků... Dny NATO jsou největší akcí svého druhu ve střední Evropě. Představují vojenské, záchranářské i bezpečnostní jednotky z 20 zemí, letos mezi nimi poprvé bylo Chorvatsko.

ČTK

Obrana republiky nekončí na našich hranicích

Český přínos pro Alianci je za uplynulé roky nepřehlédnutelný. Podílíme se na mnoha programech a misích, máme zastoupení ve velitelských strukturách, obstáli jsme v roli garanta ochrany vzdušného prostoru několika zemí, říká ministr obrany Lubomír Metnar.

Speciál ČTK, do něhož patří tento rozhovor, je z větší části tvořen připomínkami hlavních bezpečnostně-branných událostí 1918–2018. Mluví se o magických osmičkách, které mezníky byste z hlediska důležitosti vyzvedl vy sám?

Významných letopočtů končících osmičkou je v historii naší země skutečně několik. Nelze nezačít rokem 1918, kdy se naplnil dávný sen mnoha generací na samostatný stát se svrchovanou vládou, národním jazykem a kulturou, ale také s vlastní armádou. Důležitým byl i rok 1938 a zářijová mobilizace. Trvala sice pouhý týden, ale byla ohromnou ukázkou

naplněn jeden z dlouhodobých strategických cílů naší zahraniční politiky. Spojenecké záruky kolektivní obrany a z nich vyplývající nová dimenze obrany nejenže vyřešila naši bezpečnost, ale současně umožnila provedení zásadní reformy ozbrojených sil.

A je nutné říct, že český přínos pro Alianci je za uplynulé roky nepřehlédnutelný. Podílíme se na mnoha aliančních programech a misích, máme zastoupení ve velitelských strukturách, obstáli jsme v roli garanta ochrany vzdušného prostoru několika zemí. Vynikající pověst mají čeští vojenští chemici, lékaři a zdravotníci,

Není malých či velkých misí a menších či větších úspěchů. Společné působení se spojenci je pro vojáky tou nejlepší přípravou k obraně státu, která často vydá za roky přípravy a výcviku.

vlastenectví. A není možné nezmínit roky 1948 a 1968, které vývoj naší země poznamenaly negativně.

Ale nezůstáváme jen u osmiček. Atentát na Reinharda Heydricha v červnu 1942 byl největší podobnou odbojovou akcí na okupovaných územích během druhé světové války. Listopad 1989 zase mezníkem na naší cestě k demokracii. Od ledna 1993 píšeme samostatnou historii České republiky a také Armády České republiky. Léta 1999 a 2004 nás vstupem do NATO a EU ukotvily v mezinárodních bezpečnostních a politických strukturách.

Jaká byla hlavní polistopadová událost v Československu, byl to odchod sovětských vojsk, vstup do NATO, či nějaký jiný krok?

Pro zajištění naší obrany a bezpečnosti to byl jednoznačně 12. březen 1999 a vstup republiky do Severoatlantické aliance. Byl

příslušníci speciálních sil i další. To vše si chceme připomínat po celý příští rok, kdy oslavíme dvacetileté výročí od našeho vstupu.

Jaká je pozice Česka v evropských a globálních bezpečnostních strukturách?

Mír a bezpečí, kterým se nyní těšíme, jsou pro mě hodnotami, o které musíme usilovat každý den. Je to právě členství v NATO či EU, které nás v tomto úsilí činí silnými a úspěšnými. Severoatlantická aliance je zárukou bezpečnosti a svobody svých členů již téměř 70 let. Také Evropská unie má svůj bezpečnostní rozměr. Jsem velmi rád, že jsme v rámci Aliance a EU v pozici spolehlivého spojence a respektovaného partnera. Je to skvělé vysvědčení pro republiku a její armádu. Pokud si chceme toto postavení zachovat či posílit, nemůžeme dnes ani v budoucnu zůstat stranou.

Kde si vysloužili naši vojáci zatím největší ocenění?

Není malých či velkých misí a menších či větších úspěchů. Společné působení se spojenci je pro vojáky tou nejlepší přípravou k obraně státu, která často vydá za roky přípravy a výcviku. Na zahraničních operacích se již podílelo přes 15 tisíc vojáků a další své zkušenosti nabývají právě nyní. V deseti operacích pod vlajkou NATO, EU a OSN na třech kontinentech máme nasazeno více než 800 mužů a žen.

Čím se liší angažmá v Africe řekněme od Afghánistánu nebo Iráku?

Možná se liší méně, než si myslíme. Mezinárodní společenství v obou oblastech čelí shodným hrozbám, kterými jsou především terorismus či nelegální migrace. Těmto hrozbám je potřeba čelit přímo tam, kde vznikají a odkud se také šíří. Proto například úsilí EU o stabilizaci bezpečnostní situace v oblasti Sahelu, kterého se aktivně naší jednotkou účastníme, je současně příspěvkem pro vyšší bezpečnost jak Evropy, tak České republiky. Shodný cíl má i alianční angažmá v Afghánistánu. Obrana republiky nekončí na našich hranicích.

Jak se stavíte k americkému tlaku na navyšování výdajů na obranu v rámci Aliance?

Sdílení břemene je za současné bezpečnostní situace opakovaným tématem jednání ministrů obrany i summitů NATO. Apely americké administrativy, která

Lubomír Metnar

Vystudoval Vyšší policejní školu Ministerstva vnitra ČR, Ostravskou univerzitu v Ostravě, specializace ekonomika, obchod a služby, má titul magistra z pedagogické fakulty též vysoké školy. Prošel protiteroristickým kurzem ATAP v USA pod záštitou OSN a kurzem „Assessment Centre - posuzovatel“ při Policejní prezidium ČR. Ministrem obrany je od června 2018, předtím byl od prosincem 2017 ministrem vnitra. V letech 2014–2017 působil jako bezpečnostní ředitel ve společnosti VÍTKOVICE, předtím byl náměstkem ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost a vedoucím vedoucí oddělení násilí odboru obecné kriminality Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje. Od loňského roku má bezpečnostní prověrku NBÚ.

naplňuje alianční rozpočet z více než tří čtvrtin, musíme brát a bereme vážně. Jsme odhodláni být zodpovědnými spojenci a dosáhnout hranice obranných výdajů ve výši dvou procent HDP do roku 2024, jak jsme se opakovaně zavázali. Není to nic nemožného, protože nás čekají významné investice do modernizace a posilování našich vojenských možností.

Jakou výzbroj česká armáda potřebuje a jaké soutěže jsou v chodu?

Zaváděním moderní techniky, výzbroje a výstroje vojáka a nových technologií sledujeme zvýšení schopností naší armády při obraně územní celistvosti a suverenity republiky. Posouváme se ke schopnostem pro 21. století. Jde o krok správným směrem

a ve správnou dobu - naši vojáci moderní techniku dlouhodobě potřebují a také si ji zaslouží. V současné době jsou prioritou zejména pozemní síly, jejichž přezbrojení má pro naši armádu naprosto zásadní význam. Na konci srpna jsme uzavřeli smlouvu na 80 lehkých obrněných vozidel Iveco pro chemiky v celkové hodnotě přes pět miliard korun. V pokročilé fázi je pořízení 62 nových lehkých obrněných vozidel Titus. Zvláštní projektový tým složený z vojáků a odborníků napříč rezortem se věnuje největšímu armádnímu modernizačnímu programu na nákup 210 nových bojových vozidel pěchoty. Ještě do konce roku budu o přípravě projektu informovat vládu. V nejbližší době je také nutné dokončit projekty víceúčelových vrtulníků nebo nových radarů pro protivzdušnou obranu státu.

Jaké jsou vaše ministerské priority pro konec roku a pro rok 2019?

Prioritou číslo jedna je modernizace armády při zachování maximální transparentnosti zadávání veřejných zakázek. S nákupy úzce souvisí podpora domácího

obrněného průmyslu, české firmy zapojujeme do armádních akvizic v maximální možné míře.

Postupně navyšujeme počet vojáků z povolání i v aktivní záloze. I přes nepříznivý vývoj na trhu práce se i v letošním roce daří plnit rekrutační cíl dvou tisíc nových profesionálů. U kategorie vojáků v aktivní záloze je situace ještě lepší. Původní záměr dosáhnout v roce 2025 počtu 5000 osob se při současném tempu růstu může podařit dosáhnout již do konce volebního období.

Další významnou prioritou je aktivní účast v nadnárodních organizacích v souladu se zájmy České republiky. Zavázali jsme se ke zvýšení výdajů na obranu na dvě procenta HDP do roku 2024. Dokončujeme novely zákonů k zajištění kybernetické obrany České republiky. Na hybridní hrozby musíme být připraveni a novela bude obsahovat řadu pojištění proti zneužití. Cílem je především identifikovat případně vnější kyberútoky na důležité informační sítě – nejen ty vojenské, ale také na bankovní instituce, nemocnice, úřady a podobně. ■

Obranný průmysl je důležitý stavební prvek obrany státu

Existence zdravého, konkurenceschopného, technologicky vyspělého a stabilně rostoucího obranně-průmyslového sektoru je v zájmu českého státu, protože přispívá k jeho připravenosti k obraně země, případně k jejímu zajištění v době krize.

Zabezpečování obrany státu ve smyslu ochrany jeho území a obyvatelstva před vnějším napadením je základním úkolem Ozbrojených sil České republiky, potažmo Armády České republiky. Pod slovním spojením zajišťování obrany státu si většina lidí zřejmě představí fyzickou ochranu území – ať už například přípravu v podobě vojenských cvičení či vedení bojové činnosti za pomoci vojenského personálu a vojenské techniky s účelem

strategie ČR, naposledy vydaná v roce 2017. V obou těchto strategických dokumentech je možné najít zmínky o významu českého obranného průmyslu pro zajišťování obrany státu a také to, že rozvoj obranného průmyslu je plně v zájmu Ministerstva obrany ČR. V rámci rezortu se vztahem s domácími společnostmi obranného, či jinak také zbrojního průmyslu, primárně zabývá Odbor průmyslové spolupráce, spadající pod Sekci vyzbrojování a akvizic.

Změna dodavatele. Obrněná vozidla Titus dodá nakonec armádě pardubická firma Eldis.

neutralizovat hrozby pramenící z působení nepřátelských sil.

Zajišťování obrany státu je však mnohem komplexnější záležitostí, než by se na první pohled mohlo zdát. Jde o soubor aktérů, procesů a prostředků, který v sobě spojuje – kromě vojenské stránky – také dimenzi politickou, právní, sociální a v neposlední řadě hospodářskou. Zjednodušeně řečeno, do přípravy obrany České republiky mohou být přímo či nepřímo zapojeny prakticky jakékoliv subjekty, soukromé či veřejné.

Základní vymezení rámce a principů pro zajišťování obrany státu poskytuje v první řadě Bezpečnostní strategie ČR z roku 2015, a konkrétněji je vymezuje Obranná

Avšak stejně jako v případě systému zajišťování obrany naší republiky má i význam domácího obranného průmyslu více rovin a lze na něj nahlížet z různých perspektiv.

Dodávky vojenského materiálu

První rovinou obranného průmyslu je role dodavatele vojenského materiálu, zboží či služeb pro potřeby Ozbrojených sil České republiky. Tato na první pohled neoddiskovatelná role je poněkud oslabena skutečností, že portfolio českého obranného průmyslu tvoří z cca 90 procent export. Zbytek tvoří zakázky pro českou armádu. To je diametrálně odlišná praxe než u některých jiných států EU:

například ve Finsku tvoří odbyt ze strany armády kolem 70 procent domácí obranně-průmyslové produkce.

Ministerstvo obrany se v posledních letech snaží tento poněkud nepříznivý trend zmírnit tím, že se při pořizování vybavení více soustředí na průzkum možností domácího trhu a na oslovování domácích dodavatelů, byť se zachováním principů spravedlivé a transparentní veřejné soutěže. Tradiční a etablované české dodavatele pro armádu můžeme vidět v oblastech poskytování oprav a modernizace vojenské techniky, dále u dodávek ručních zbraní, uniforem, výstroje a spotřebního materiálu obecně.

Ne vždy se dá požadovaný vojenský materiál nakoupit v tuzemsku – jednoduše proto, že u buď takováto domácí výrobní kapacita neexistuje, anebo nemá požadovanou technologickou úroveň. Případně nesplňuje jiná vytyčená kritéria, či jde pouze o malovýrobu. Prakticky všechny takzvané hlavní bojové systémy, jako jsou tanky, bojové letouny a obrněná vozidla, je nutné pořizovat ze zahraničí, protože schopnost jejich vývoje a výroby Česká republika dlouhodobě nemá, případně ji po roce 1989 postupně ztratila.

Podpora exportu

Druhou rolí obranného průmyslu je export tuzemské produkce do zahraničí. Pokud je ta či ona společnost úspěšná na zahraničních trzích, znamená to, že má prostředky na investice tuzemsku. Ruku v ruce s tím jde tvorba nových pracovních míst, čili celkový příspěvek k růstu české ekonomiky. Nepřímým efektem je zvyšování prestiže českého obranného průmyslu v zahraničí. Zeměmi, kde má Česko tradičně silnou obranně-průmyslovou tradici, jsou například Izrael či Německo.

Odbor průmyslové spolupráce Ministerstva obrany, společně s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu, každoročně organizuje desítky misí na podporu ekonomické diplomacie (PROPED), zahrnujících obranný průmysl. Tyto aktivity se konají po celém světě. Největší příležitosti jsou kromě Evropy na Blízkém Východě, v Asii a v Africe. Třeba na začátku října se uskutečnila akce PROPED na Ukrajině,

Premiéra na Dnech NATO. Samohybný minomet na podvozku Pandur II 8x8 CZ představila loni v Ostravě Tatra Defence Vehicle.

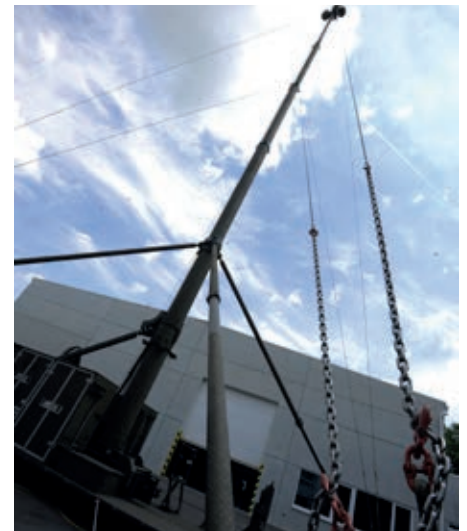
zúčastnila se jí téměř desítky českých společností obranného průmyslu. Dalším typickým proexportních aktivit rezortu je pořádání výstav a veletrhů. Zatím posledním bylo v polovině října Future Forces Forum v pražských Letňanech, kam dorazilo přes 200 vystavovatelů z celého světa, z toho 135 tuzemských. Přijeli velcí světoví hráči jako jsou BAE Systems či LEONARDO. Podpůrné aktivity PROPEDů nebo účast na veletrzích pomáhají zapojování domácích firem do zahraničních dodavatelských řetězců a vytváření joint ventures.

Reakce na mimořádné situace

Třetí dimenzi tvoří vztah obranného průmyslu se státem v případech krizových situací a stavů – nejčastěji jde o ohrožení

státu a válečný stav. V těchto situacích je pro obranyschopnost země, respektive pro efektivní fungování jejich ozbrojených sil klíčové to, aby byly domácí dodavatelé vojenského materiálu schopni zabezpečit dodávky v požadovaném množství a kvalitě bez výpadků, a tudíž se zamezilo snižování bojové schopnosti. Pro tento vztah se používá pojem bezpečnost dodávek, který je rozveden ve Strategii vyzbrojování a rozvoje podpory obranného průmyslu do roku 2025. Některé firmy jsou zařazeny do systému nouzových dodávek. Mají stanovené počty výrobků či objemy služeb, které musí poskytnout v době krize.

Domácí společnosti jsou z tohoto pohledu lepší volbou, protože jsou díky své přítomnosti v republice schopny lépe dostát požadavkům na bezpečnost

Světový hit. Pasivní radiolokátor Věra NG od pardubické firmy ERA.

dodávek. Kromě polohy je důležitým ukazatelem i vlastnická struktura firmy. Naopak v případě zahraničního podniku může být bezpečnost dodávek narušena až do stavu, kdy takovýto původní dodavatel nebude moci plnit své závazky.

Z toho všeho je vidět, že úloha domácího obranného průmyslu při zajišťování obrany státu je velmi provázanou záležitostí, přičemž synergií a souvislostí je mnohem více. Existence zdravého, konkurenceschopného, technologicky vyspělého a stabilně rostoucího obranného průmyslu je v zájmu nejen ministerstva obrany, ale také celé České republiky, protože přispívá k připravenosti státu, jeho organizačních složek a institucí k obraně země, případně k jejímu zajištění v době krize. ■

Zakázky pro armádu

Mezi nejvýznamnější položky dodávané Armádě ČR domácím obranným průmyslem patří například kolová obrněná vozidla Pandur II 8x8, jež na základě získané licence vyrábějí a servisují v domácím podniku Tatra Defence Vehicle. V případě Pandurů zahrnuje tato licence i export vozidel.

Dále je možné jmenovat útočné pušky CZ BREN II, balistické vesty a helmy společnosti Argun, nákladní a specializovaná vozidla značky Tatra nebo lehké bitevní letouny L-159 Alca od Aero Vodochody Aerospace. Česká armáda využívá také v tuzemsku vyrobené systémy velení a řízení, spojovací vybavení, letištní radiolokátory firmy Eldis či pasivní sledovací systémy VERA-NG společnosti ERA Pardubice. Nelze

opomenout ani společné projekty českých firem se zahraničními partnery, za všechny jmenujeme například obrněné vozidlo Titus vyvinuté a vyráběné domácí firmou Tatra Trucks ve spolupráci s francouzskou společností Nexter Systems. Toto vozidlo hodlá armáda pořídit v počtu 62 kusů s předpokládanou realizací v letech 2020 až 2024.

Významnou složku českého obranného průmyslu tvoří rovněž státní podniky, spadající pod Ministerstvo obrany. Poskytují ozbrojeným silám kapacity a služby vitální pro jejich akceschopnost. Za všechny můžeme jmenovat dodávky náhradních dílů a opravy vrtulníků Mi-17 poskytované podnikem LOM Praha, nebo servis a modernizaci tanků T-72 na standard M4CZ, které provádí VOP CZ.

Hrdina z Iráku. Lehký bitevník L-159 Alca.

Češi a Slováci umí moderní pozemní vojenskou techniku

Czechoslovak Group (CSG) je holding navazující na tradici československého průmyslu. Podporuje a dále rozvíjí aktivity tradičních českých a slovenských společností v oblasti obranné i civilní průmyslové produkce.

Portfolio holdingu zahrnuje vývoj, výrobu a prodej vojenských a speciálních vozidel, terénních nákladních automobilů, zbraní a zbraňových systémů, munice, strojírenských produktů pro automobilový, železniční a letecký průmysl či brzdových systémů pro kolejová vozidla, stejně jako silniční dopravní a logistické služby.

Klíčovým světovým partnerem u speciální výroby je General Dynamics European Land Systems (GDELS), evropská část nadnárodní průmyslové skupiny General

dílů, zbraní, munice a dalšího vojenského vybavení. K jejím hlavním současným projektům patří obrněné vozidlo Patriot 4x4 APC, modernizace kolové houfnice DANA M2, raketomety RM-70 Vampire a BM-21 MT, mostní vozidla AM-50 EX a AM-70 EX, modernizační programy pro bojová vozidla pěchoty nebo tanky jako T-72 Scarab.

Patriot 4x4 APC je vozidlo modulárního konceptu a spadá do kategorie vozidel o váze 12 až 15 tun. Robustní konstrukce využívá odolný podvozek Tatra. Díky své

procesu střelby a rychlejšímu vysouvání stabilizačních opor. Přesnost a účinnost palby zajišťuje nový balistický počítač a elektronický systém řízení palby, který může spolupracovat s digitálními systémy řízení a velení (C4I systémy).

Raketomet RM-70 Vampire s osvědčeným odpalovacím zařízením GRAD 122 mm je určen pro soustředěné palby na větší prostory a ničení živé síly i bojové techniky. Vampire využívá zcela novou podvozkovou platformu Tatra Force 8x8

Mostní vozidlo. AM-50 EX na podvozku TATRA FORCE.

Dynamics sídlící v USA. Dalším významným zahraničním průmyslovým partnerem v oblasti defence je francouzský výrobce Nexter Systems. V oblasti speciální výroby se CSG jednoznačně orientuje na západní partnery ze zemí NATO. Zároveň díky schopnosti opravovat a modernizovat starší techniku východního původu, která je dodnes ve výzbroji mnoha členů NATO, posiluje nezávislost Armády ČR a dalších ozbrojených složek NATO.

Excalibur Army

Excalibur Army, patřící do holdingu CSG, je českým výrobcem a prodejcem těžkých vojenských vozidel, náhradních

univerzálnosti a modularitě Patriot najde uplatnění u ozbrojených a bezpečnostních sil i u civilních složek, jako jsou například hasiči, záchranáři, bezpečnostní služby a další. Patriot splňuje všechny normy NATO a může být upraven a modifikován přesně podle požadavků uživatelů. Modernizace kolové houfnice standardu DANA M2 přináší významná vylepšení posouvající ověřený zbraňový komplet na úroveň moderních dělostřeleckých systémů. Jde například o vyšší odolnost vozidla a lepší ergonomii i podmínky pro činnost posádky, lepší dynamické vlastnosti díky vylepšenému motoru a transmisím, vyšší rychlost nasazení díky automatizaci

Obrněné vozidlo. TITUS kategorie MRAP.

Vozidlo modulárního typu. Patriot APC 4x4.

a je vybaven pancéřovanou čtyřmístnou kabinou nebo ve verzi Vampire 4D pětímístnou prodlouženou pancéřovou kabinou. Nové kabiny zajišťují ochranu proti biologickým a chemickým zbraňům a umožňují též instalaci přídatné balistické ochrany. Mostní vozidla AM-50EX a AM-70 EX rovněž využívají moderní podvozek modelové řady Tatra Force 8x8 s vynikající mobilitou a prostupností terénem. Na podvozek je integrováno pokládací zařízení pro manipulaci s mostním polem, které splňuje parametry únosnosti dle MLC-50 a MLC-70 a je schopné přemostit překážku o délce 10–12,5 metrů a hloubce až šesti metrů.

Obrněný transportér. Licenční Pandur II CZ 8x8.

Dohromady je možné spojit až osm mostních polí a dosáhnout tak celkové délky přemostění až 106 metrů.

Modernizovaný tank T-72 Scarab se vyznačuje především zvýšenou balistickou ochranou při současném zachování stejné pohyblivosti jako u původního typu. Modernizace zahrnuje integraci dynamické ochrany typu DYNA české provenience a motoru V-84 o výkonu 618 kW. Dále byly modernizovány pozorovací a zaměřovací přístroje schopné nově pracovat v pasivním režimu a rovněž byla modernizována zbraňová výbava.

Tatra Trucks

Tatra Trucks je spojena s CSG prostřednictvím jednoho z jejích spolujednatelů a je jednou z nejstarších společností vyrábějící vozidla na světě. Plně pohonná vozidla Tatra s unikátní konstrukcí podvozku založené na nosné rouři s nezávisle výkyvnými polonápravami tvoří páteř výzbroje Armády České republiky a slouží i v mnoha ozbrojených silách po celém světě. Osmdesát procent produkce automobilky je určeno k exportu, přičemž kromě standardizovaných modelových řad vyrábí i speciální nákladní vozidla na míru požadavkům zákazníků.

Stěžejním produktem pro oblast defence je modelová řada Tatra Force s podvozkem typové řady I doplněným tatrováckým vzduchem přímo chlazeným osmiválcem v provedení Euro 3 až Euro 5 a převodovkou Tatra (přímo řazenou nebo se systémem elektronického řazení Tatra-Norgren). V nabídce jsou i kapalínou chlazené motory a převodovky renomovaných zahraničních výrobců. Modelová řada

Force má k dispozici moderní kabiny v tzv. měkkém provedení a společně s nimi jsou nabízeny i pancéřované kabiny certifikovaná dle standardů NATO na úrovni balistické a protiminové ochrany Level 2a/b s možností nastavení ochrany až na stupeň Level 3a/b. Pancéřované kabiny mají dvoudveřové a čtyřdveřové provedení s kapacitou tří respektive pěti míst. Dalším významným produktem pro oblast defence je modelová řada Tatra Tactic s podvozky typové řady III (žebřinový rám s tuhými portálovými nápravami TATRA RIGID). Vozidla se vyrábějí v konfiguraci 6x6 s běžnými i pancéřovanými kabinami a nástavbami podle přání zákazníků.

Tatra Trucks ve spolupráci s francouzskou společností Nexter Systems vyvinula obrněné vozidlo TITUS kategorie MRAP, které představuje unikátní kombinaci vysoké odolnosti a výjimečných vlastností v těžkém terénu. TITUS má široké využití v rámci nejrůznějších misí, od bojových až po mise bezpečnostní a policejní

při ochraně majetku a obyvatelstva. Vyznačuje se především vysokou úrovní modularity založené na setech taktického vybavení, na setech odpovídajících operačnímu prostředí a široké řadě různých variant a konfigurací vozidla.

Tatra Defence Vehicle

Společnost Tatra Defence Vehicle (TDV) je z hlediska českého obranného průmyslu významná nejen svým zaměřením, ale i faktem, že od roku 1989 jde o jediný nový podnik obranného průmyslu, který v České republice vznikl. Tatra Defence Vehicle se zaměřuje na licenční výrobu, údržbu a opravy vozidel Pandur II CZ 8x8 i vývoj nových verzí, a dále na výrobu obrněných vozidel využívajících podvozků TATRA. Dále se významně podílí na opravách a modernizaci tanků T-55 a T-72 v úzké spolupráci se společností Excalibur Army. Začátkem roku 2017 získala TDV zakázku české armády na výrobu dvaceti obrněných kolových transportérů Pandur II CZ ve velitelské a spojovací verzi.

MSM Group

Slovenskou část holdingu CSG zastřešuje holdingová společnost MSM Group. Ta spolu s podnikem ZVS je zaměřena na strojírenský průmysl a zbrojní výrobu. Svým portfoliem pokrývá kompletní životní cyklus munice, zbraní, vojenských vozidel, rádiových navigačních systémů a množství dalších výrobků, včetně souvisejících služeb. Skupina se kromě výroby zaměřuje rovněž na vývoj, konstrukci, ale i následný servis, opravu, revize a modernizaci – včetně nabídky transferu příslušných technologií. K významným produktům patří kolové bojové vozidlo pěchoty Corsac 8x8 nebo pistole značky ZVS. ■

Kolová houfnice. DANA M2.

DĚKUJEME PARTNERŮM KONFERENCE

Hlavní podpora

Hlavní partneři

Partner cateringu

Partneři

Akci podporuje
Public Diplomacy Division NATO

Mediální partneři

